

KUNNSKAPSGRUNNLAG

KOMMUNEDELPLAN FOR KULTUR 2024-2032

Tromsø, mai 2024

Innhold

Innhold

KUNNSKAPSGRUNNLAG.....	1
KOMMUNEDELPLAN FOR KULTUR 2024-2032	1
Innhold	3
Innledning – oppbygging og medvirkning	5
DEL I: FORANKRING, FØRINGER OG SAMFUNNSUTVIKLING.....	6
Kapittel 1: Overnasjonalt nivå	7
FNs bærekraftsmål	7
FNs konvensjon om barnets rettigheter (barnekonvensjonen)	7
UNESCOs konvensjoner om vern av verdens kultur- og naturarv, og immateriell kulturarv	8
Kapittel 2: Nasjonalt nivå	10
Lov om offentlige styremakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova).....	10
Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)	10
Lov om folkebibliotek (folkebibliotekloven)	11
Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven).....	11
Lov om stadnamn (stadnamnlova)	12
Lov om kulturminner (kulturminneloven)	12
Meld. St. 16 (2019–2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken — Engasjement, bærekraft og mangfold	16
Rom for demokrati og danning - Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023.....	18
Rapport til Stortinget fra Sannhets- og forsoningskommisjonen	18
Kapittel 3: Regionalt og kommunalt nivå	20
Tromsø vil – Kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032	20
Kommunedelplan for kultur (2017-2022): Så og spire lokalt – vokse internasjonalt; om deltagelse, vekst og kultur i den arktiske hovedstaden	21
Strategisk oppvekstplan (2019-2026)	22
Avtale om samarbeid mellom Sametinget og Tromsø kommune (2021).....	22
Barn og unge trekkes frem som et eget samarbeidsområde: «En vil samarbeide for at samiske barn og unge får tilbud om kultur- og fritidsaktiviteter som ivaretar samisk språk og kulturperspektiv, og som stimulerer til entreprenørskap blant samisk ungdom. Partene vil vektlegge barn og unges medvirkning».....	23
Den nordnorske kulturavtalen 2022-2025.....	23
Andre lover, planer, strategier og veiledere med relevans for kulturfeltet.....	23
Kapittel 4: Samfunnsutvikling.....	25
DEL II: EKSTERNE RAPPORTER OG INNSPILL.....	28
Kapittel 5: Norsk kulturindeks	28
Økonomi 2022.....	29
Innbyggertilfredshet (2023).....	29
Rangering og hovedfunn 2022.....	29
Kunstnere	30
Scenekunst	31
Kulturarbeidsplasser	31

Kino	32
Kulturarrangement	32
Museum	33
Sentrale tildelinger	33
Bibliotek	34
Kulturfrivillighet	34
Kultur for barn	35
Kapittel 6: Vurdering av kulturell infrastruktur i Tromsø	36
Generelle anbefalinger	37
Anbefalinger til fremtidig bruk av Kulturhuset	39
Kapittel 7: Oppsummering av Kulturdialoger	40
Oppsummering av innspill Kulturdialog	41
DEL III: ARBEID MED KULTUR I TROMSØ	43
Kapittel 8: Kulturutvikling	44
Tilskudd, stipend og priser	44
Kunstordningen	48
Kulturfrivillighet	49
Kulturarv	50
Den kulturelle skolesekken	52
Den kulturelle spaserstokken	53
Mangfold og inkludering	54
Kapittel 9: Tromsø bibliotek og byarkiv	57
Biblioteket	57
Byarkivet	59
Kapittel 10: Tvibit	62
Behov og satsningsområder Tvibit	64
Kapittel 11: Kulturskolen	66
Fremtidsbilde og satsningsområder	68
Strategiplan Kulda 2024	70
Kapittel 12: Kulturarena	71
Kulturhuset	71
Rådstua	72
Gáisi – Samisk språksenter	73
Kapittel 12: Fritid	74
Fremtidsbilde, behov og satsningsområder	75
Vedlegg:	76

Foto forside: David Jensen

Innledning – oppbygging og medvirkning

Dette dokumentet er kunnskapsgrunnlaget til Kommunedelplan for kultur 2024-2032 (Kulturplanen), og inneholder forarbeidet og utdypingen til mål og strategier i planen.

Kunnskapsgrunnlaget er delt inn i tre hoveddeler:

- Del I: Forankring, føringer og samfunnsutvikling
- Del II: Eksterne rapporter og innspill
- Del III: Arbeid med kultur i Tromsø kommune

Til sammen gir kunnskapsgrunnlaget et helhetlig bilde av føringer, status og utviklingsbehov som ligger til grunn for videre utvikling av kulturfeltet i Tromsø kommune. De ulike delene presenteres nærmere under hver del.

For å sikre bred medvirkning i arbeidet med Kulturplanen har det blitt gjennomført flere interne og eksterne medvirkningsprosesser, som oppsummert har bestått av:

- Skriftlige innspill og dialogmøter med enhetsledere og ansatte i kulturseksjonen
- Dialogmøter med Seksjon for samfunn, innovasjon og næring, Seksjon for byutvikling og Seksjon for utemiljø og mobilitet, samt en workshop med MIKS-utvalget og en intern strategi-workshop med avdelingsledere i hele seksjon for kultur
- 18 åpne «kulturdialoger» om ulike temaområder (beskrives nærmere i kapittel 7)
- Skriftlige innspill

I de interne prosessene i kulturseksjonen, har alle blitt bedt om å evaluere måloppnåelse i forhold til tidligere planverk, samt å beskrive virksomheten, status og fremtidsbildet slik de ser det.

Enhetsledere har involvert egne ansatte i dette arbeidet.

Det samlede råmaterialet fra disse medvirkningsprosessene er svært omfattende, og er derfor sammenfattet i dette kunnskapsgrunnlaget – for å lette lesingen for interne og eksterne lesere, og for å gjøre dokumentet til et bedre styringsverktøy i årene som kommer. Det innsamlede råmaterialet er samlet i et eget dokument med mulighet for innsyn.

DEL I: FORANKRING, FØRINGER OG SAMFUNNSUTVIKLING

Kommunal kulturpolitikk skal bidra til å nå mål og føringer for kulturområdet – på overnasjonalt, nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. I denne delen presenteres sentrale konvensjoner, lover og føringer som er retningsgivende for arbeidet med ny kulturplan i Tromsø kommune. Kulturfeltet overlapper med mange andre samfunnsområder, vi har derfor også tatt med en kort oversikt over andre lover, stortingsmeldinger og planer, med relevans for kulturfeltet. Denne listen er ikke uttømmende, men gir eksempler på kulturfeltets sektoroverskridende rolle.

Mål og strategier i Kulturplanen skal også bidra til en god samfunnsutvikling. Til slutt i denne delen presenteres utviklingstrekk i Tromsø kommune – både utfordringer og muligheter – som Kulturplanen kan bidra til å belyse, forebygge og gripe.

Kapittel 1: Overnasjonalt nivå

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål ligger til grunn for Tromsø kommunes planlegging. Blant bærekraftsmålene med høyest relevans for Kulturplanen er:

- 3: God helse og livskvalitet: Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder
- 4: God utdanning: Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle
- 5: Likestilling mellom kjønnene: Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet
- 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst: Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle
- 10: Mindre ulikhet: Redusere ulikhet i og mellom land
- 11: Bærekraftige byer og samfunn: Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige
- 12: Ansvarlig forbruk og produksjon: Sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre
- 17: Samarbeid for å nå mål: Styrke virkemidlene som trengs for å gjennomføre arbeidet, og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling

FNs konvensjon om barnets rettigheter (barnekonvensjonen)

FNs konvensjon om barnets rettigheter ble ratifisert av Norge 8. januar 1991.¹ Fra 2003 gjelder barnekonvensjonen som norsk lov, og den har en spesiell status ved at den går foran andre norske lover dersom de står mot hverandre.

¹ [FNs konvensjon om barnets rettigheter \(Barne- og familiedepartementet\)fns_barnekonvensjon.pdf](#)

Barnekonvensjonen er delt inn i fire hovedområder av rettigheter:

- Barn har rett til liv og helse
- Barn har rett til skolegang og utvikling
- Barn har rett til omsorg og beskyttelse
- Barn har rett til deltakelse og innflytelse

Konvensjonen består av en rekke artikler, hvor noen er spesielt relevant for kulturfeltet, som:

Artikkel 13.1: Barnet skal ha rett til ytringsfrihet; denne rett skal omfatte frihet til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer av ethvert slag uten hensyn til grenser, enten det skjer muntlig, skriftlig eller på trykk, i kunstnerisk form eller gjennom en hvilken som helst uttrykksmåte barnet måtte velge.

Artikkel 23.1: Partene anerkjenner at et barn som er psykisk eller fysisk utviklingshemmet, bør ha et fullverdig og anstendig liv under forhold som sikrer verdighet, fremmer selvstendighet og bidrar til barnets aktive deltakelse i samfunnet.

Artikkel 31.1: Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

Artikkel 31.2: Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter.

FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)

CRPD står for «Convention on the Rights of Persons with Disabilities». Konvensjonen ble vedtatt av FNs generalforsamling i 2006 og trådte i kraft i 2008. Norge ratifiserte konvensjonen i 2013.²

Konvensjonen stiller krav til hvordan medlemslandene skal legge til rette for at også personer med nedsatt funksjonsevne kan få oppfylt menneskerettighetene som er nedfelt i andre FN-konvensjoner.

I Norge har vi i tillegg en egen Diskriminerings- og tilgjengelighetslov, som gjør det forbudt å diskriminere personer med nedsatt funksjonsevne innen utdanning, arbeidsliv og andre samfunnsområder.³

UNESCOS konvensjoner om vern av verdens kultur- og naturarv, og immateriell kulturarv

Den materielle kulturarven har vært beskyttet av et rettslig vern fra 1972, da UNESCO-konvensjonen om vern av verdens kultur- og naturarv trådte i kraft (Verdensarvkonvensjonen).

I 2003 ble en supplerende konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven vedtatt, Norge ratifiserte denne i 2006. Formålet med konvensjonen er å bidra til mer balanse mellom den materielle og immaterielle kulturarven. Den skal også legge til rette for videreføring av immateriell kulturarv slik den kommer til uttrykk i disse fem områdene:

² [Konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne \(Lovdata\)](#)

³ [Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne - Lovdata](#)

- muntlige tradisjoner og uttrykk, herunder språk som et uttrykksmiddel for immateriell kulturarv
- utøvende kunst
- sosiale skikker, ritualer og festiviteter
- kunnskap og praksis som gjelder naturen og universet
- tradisjonelt håndverk

Stortinget har bestemt at Norge skal fokusere spesielt på urfolks og nasjonale minoriteters immaterielle kulturarv i implementeringen.⁴

⁴ UNESCO-konvensjoner som omhandler kultur

Kapittel 2: Nasjonalt nivå

Lov om offentlige styremakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova)

Kulturlovens formålsparagraf (§1) stadfester offentlige styremakters ansvar for å «å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleve eit mangfald av kulturuttrykk». ⁵

Kulturvirksomheter defineres her som (§2):

- skape, produsere, utøve, formidle og distribuere kunst- og ande kulturuttrykk
- verne om, fremme innsikt i og videreføre kulturarv
- delta i kulturaktivitet
- utvikle kulturfaglig kunnskap og kompetanse

Kommunens oppgaver (§3):

- Forutsigbare utviklingsvilkår for kulturlivet
- Fremme profesjonalitet og kvalitet i kulturtilbudene
- Legger til rette for folks deltakelse
- Aktivt informere befolkningen om sine tjenester

I mars 2023 ble forslag til endring av kulturloven sendt ut på høring. Hovedpunkt i endringsforslaget er: ⁶

- Å forankre myndighetenes ansvar på kulturfeltet i Grunnlovens infrastrukturkrav, med formålet «å tydeliggjøre at offentlig politikk og virkemidler på kulturfeltet er en viktig del av myndighetenes innsats for å legge til rette for ytringsfrihet og en åpen og opplyst offentlig samtale».
- Å lovfeste armlengdes-prinsippet («kulturpolitikken grunnlov»), med formål å: «legge til rette for ytringsfrihet ved å lovfeste prinsipper for avveiningen mellom politisk styring og kunstnerisk og kulturfaglig autonomi».
- Å legge til en bestemmelse om kommunal og fylkeskommunal planlegging på kulturfeltet, med krav til å holde seg orientert om status og utviklingsbehov på kulturfeltet, som grunnlag for planarbeid og utforming av mål og strategier på kulturfeltet.

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

Formålet til plan- og bygningsloven er å fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Loven inneholder blant annet bestemmelser for kommunal planlegging. I kommunens planarbeid skal det legges til rette for medvirkning: «Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder

⁵ [Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd \(kulturlova\) - Lovdata](#)

⁶ Høringsnotat – Forslag til endring i lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova). Korrigert versjon pr. 31.mars: [Høringsnotat Forslag til endringer i lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd \(kulturlova\) - Kultur- og likestillingsdepartementetkorrigert-versjon-31.3.pdf](#)

barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte» (§ 5-1).⁷

Lov om folkebibliotek (folkebibliotekloven)

Lov om folkebibliotek (folkebibliotekloven) stadfester at alle norske kommuner skal ha et folkebibliotek. Lovens formålsparagraf sier at:

Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.⁸

Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Opplæringslovens paragraf 13-6 stadfester at alle kommuner skal ha et musikk- og kulturskoletilbud til barn og unge, og at det skal være organisert i tilknytting til skoleverket og kulturlivet ellers.⁹

Høsten 2024 trer en ny opplæringslov i kraft. I den nye loven får kulturskolen et eget kapittel, som også inneholder en formålsparagraf for kulturskolen: «Kulturskolen skal leggje til rette for at elevane får delta i ulike aktivitetar der dei får lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnariske uttrykk, i eit trygt og godt skolemiljø» (§ 26-2).¹⁰

Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven)

Likestillings- og diskrimineringsloven har til formål å fremme likestilling og hindre diskriminering på alle samfunnsområder.¹¹ Loven tar særlig sikte på å bedre kvinners og minoriteters stilling, og vektlegger tilgjengelighet og tilrettelegging som viktige forutsetninger for å oppnå likestilling.

Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven)

Formålet med sameloven er å «legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe i Norge kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv» (§ 1).¹² Loven stadfester at samisk og norsk er likeverdige språk.

⁷ [Lov om planlegging og byggesaksbehandling \(plan- og bygningsloven\) - Lovdata](#)

⁸ [Lov om folkebibliotek \(folkebibliotekloven\) - Lovdata](#)

⁹ [Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\), 13-6. Musikk- og kulturskoletilbud](#)

¹⁰ [Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\), Kapittel 26 Kulturskole](#)

¹¹ [Lov om likestilling og forbud mot diskriminering \(likestillings- og diskrimineringsloven\) - Lovdata](#)

¹² [Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold \(sameloven\) - Lovdata](#)

Lov om stadnamn (stadnamnlova)

Stadnamlova har til formål å verne stedsnavn som kulturminne og gi felles regler for skrivemåten av stedsnavn i offentlig bruk.¹³ Loven skal sikre hensynet til norske, samiske og kvenske stedsnavn i samsvar med nasjonalt lovverk og internasjonale avtaler og konvensjoner.

Lova gjelder når organer for stat, fylkeskommune og kommune skal fastsette stedsnavn eller skrivemåten av stedsnavn, eller bruke de i tjeneste.

Lov om kulturminner (kulturminneloven)

Kulturminneloven har til formål å verne kulturminner og kulturmiljøer både som del av vår kulturarv og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.¹⁴ Loven definerer kulturminner som «alle spor etter menneskelig aktivitet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til», med kulturmiljø menes «områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng».

Loven legger særlig vekt på kulturhistorisk- eller arkitektonisk verdifulle kulturminner og kulturmiljøer. Ved vurdering av verneverdier kan det i tillegg legges vekt på viktige naturverdier knyttet til kulturminnene.

Kulturminner fra før 1537, og samiske kulturminner fra før 1917, er automatisk freda. Andre kulturminner kan fredes gjennom særskilte vedtak.

Loven er underlagt Klima- og miljødepartementet. Riksantikvaren (fagdirektorat for Klima- og miljødepartementet), har ansvaret for den overordnede nasjonale kulturminnepolitikken besluttet av Stortinget og regjeringen.

Meld. St. 8 (2018-2019). *Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida*

I 2018 la regjeringen (KUD) frem den nye kulturmeldinga *Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida*.¹⁵ Meldingen inneholder nasjonale mål, føringer og prioriteringer for kulturpolitikken, og skal ligge til grunn også for fylkeskommunalt og kommunalt nivå.

Meldingens samfunns mål er: «Eit levande demokrati der alle er frie til å ytre seg, og der mangfald, skaparkraft og kreativitet er høgt verdsett. Eit inkluderande samfunn der kunst og kultur av ypparste kvalitet inspirerer, samlar og lærer oss om oss sjølv og omverda».

De overordnede kulturpolitiske målene er:

Eit fritt og uavhengig kulturliv som

- skaper kunst- og kulturuttrykk av ypparste kvalitet
- fremjar danning og kritisk refleksjon
- tek vare på og formidlar kulturarv
- skaper og formidlar eit kulturtilbod som blir opplevd som relevant, og som representerer befolkinga

¹³ [Lov om stadnamn \(stadnamnlova\) - Lovdata](#)

¹⁴ [Lov om kulturminner \[kulturminneloven\] - Lovdata](#)

¹⁵ [Meld. St. 8 \(2018-2019\), Kulturens kraft - Kulturpolitikk for framtida \("Kulturmeldinga"\)no/pdfs/stm201820190008000dddpdfs.pdf](#)

- er tilgjengeleg for alle og oppmuntrar den enkelte til å oppleve og delta i kulturaktivitetar
- tilbyr møteplassar og byggjer fellesskap
- fornyar seg og viser evne til omstilling
- har internasjonal gjennomslagskraft og fremjar interkulturell forståing
- styrkjer norsk språk, dei samiske språka, dei nasjonale minoritetsspråka og norsk teiknspråk som grunnleggjande kulturberarar

Meld. St. 22 (2022-2023) *Kunstnerkår*

I 2023 la regjeringa (KUD) frem en kunstnermelding med overordna mål og tiltak for den nasjonale kunstnerpolitikken i årene som kommer.¹⁶

Overordnede mål er at kunstnere:

- har gode moglegheiter til å verke som kunstnarar nasjonalt og internasjonalt
- får rimeleg betaling for kunstnarleg arbeid og er tydeleg inkluderte på kunstnarrelevante politikkområde
- kan verke over heile landet

Meldingen har et eget kapittel om urfolk (samisk kunst) og nasjonale minoriteter (Kap. 6). I prioriteringslista i slutten av kapittelet står det blant annet at regjeringa vil «vurdere rapporten frå sannings- og forsoningskommisjonen i eit kulturpolitisk perspektiv og følgje opp med tiltak».

Andre tiltak som nevnes, som kan bidra til å styrke kunstnerkår i nord er:

- etablere regionale kulturfond som styrkjer infrastrukturen for kunst- og kulturaktivitet regionalt
- bygge opp under eksisterande ordningar som stimulerer kunstnarleg verksemd i heile landet

I kjølvannet av meldingen lanserte regjeringen en ny strategi for kulturfrivilligheten i 2023.

Meld. St. 18 (2020-2021). *Oppleve, skape, dele – Kunst og kultur for, med og av barn og unge*

Regjeringen (KUD) la for første gang frem en egen barne- og ungdomskulturmelding i 2021.¹⁷

Hovedmål i meldingen:

- å gi alle barn og unge, uavhengig av bakgrunn, tilgang til kunst og kultur
- å sikre at kunst og kultur som blir skapt for og formidla til barn og unge, er av høy kvalitet
- å gi alle barn og unge mulighet til å oppleve å skape kultur på egne premisser

Den kulturelle skolesekken (DKS) og Kulturskolen behandles hver for seg i meldingen.

¹⁶ Meld. St. 22 (2022-2023), Kunstnerkår (Kultur- og likestillingsdepartementet) [no/pdfs/stm202220230022000dddpdfs.pdf](https://www.regjeringen.no/no/pdfs/stm202220230022000dddpdfs.pdf)

¹⁷ Meld. St. 18 (2020-2021), Oppleve, skape, dele - Kunst og kultur for, med og av barn og ungen [no/pdfs/stm202020210018000dddpdfs.pdf](https://www.regjeringen.no/no/pdfs/stm202020210018000dddpdfs.pdf)

Nasjonale mål DKS:

Det er utformet egne nasjonale mål for DKS, som også ligger til grunn for vilkår og tildelingskriterier gitt i tilsagnsbrev på de statlige spillemidlene:

- vere eit gratis tilbod for alle barn og unge i grunnskolen og vidaregåande skole og skal tilbydast jamleg
- sikre at barn og unge får eit likeverdig kunst- og kulturtilbod av høg kvalitet, uavhengig av kvar dei bur, slik at dei kan gjere seg kjende med og utvikle forståing for eit variert spekter av kulturuttrykk
- bidra til barn og unge si danning og utdanning, slik dette er formulert i overordna del og læreplanar i fag
- formidle eit kulturtilbod som blir opplevd som relevant, og som representerer eit kulturelt mangfald av tilbod og utøvarar
- vere eit samarbeid mellom kultursektoren og utdanningssektoren på alle nivå for å sikre god planlegging, forankring og tilrettelegging
- bidra til å styrkje norsk språk, dei samiske språka, dei nasjonale minoritetsspråka og norsk teiknspråk som grunnleggjande kulturberarar
- bidra til å formidle kunst- og kulturtilbod til barnehagebarn

Kulturskolen:

Blant utfordringene og hindringer som fremheves i meldingen er:

- manglende rekruttering av gutter, barn- og unge fra lavinntektsfamilier eller med innvandrerbakgrunn
- at medvirkning ikke er satt i system
- manglende informasjon og kjennskap til kulturskolen
- reisevei og mulighet for skyss

Eksempler på tiltak som flere kommuner har innført for å rekruttere fra lavinntektsfamilier:

- inntektsgradert skolepengesats
- friplasser
- søskenmoderasjon og makspris for husstand

Kulturskolen har ikke tilsvarende tildelingskriterier knyttet til det statlige tilskuddet, da det er opp til den enkelte kommune å bestemme kriteriene for kulturskolevirksomheten. Meldingen skisserer likevel noen overordnede mål for kulturskolen:

- at visjonen for kulturskolen skal vere «Kulturskole for alle»
- at kulturskolen skal vere open for personar i alle aldrar. Primærmålgruppa er barn og unge i alderen 0–19 år, og barn og ungdom i skolealder skal prioriterast.
- at kulturskolen skal vere både ein skoleaktivitet, ein kulturaktivitet og ein fritidsaktivitet
- at det bør vere eit politisk mål for kulturskolen at kommunane har eit breiddetilbod og eit kjernetilbod
- oppmode til at nokon kulturskolar i kvart fylke/region tek eit særskilt ansvar for fordjupningstilbodet der det er behov for det
- at Kulturskolerådet blir ein partner i Fritidserklæringa

- at Utdanningsdirektoratet videreutviklar informasjon om kulturskolen, også på fleire språk, og gjer informasjonen tilgjengeleg
- oppmode kulturskolane til å jobbe med å rekruttere breiare for å nå ut til alle barn og unge
- oppmode kulturskolane til å jobbe for å tilby eit breitt spekter av kulturuttrykk og tilbod i porteføljen si

Meld. St. 10 (2018–2019) *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig – Den statlege frivillighetspolitikken*

I 2018 la regjeringa (KUD) frem en ny frivillighetsmelding, hvor det legges vekt på frivillighetens sentrale rolle i demokratiet.¹⁸ Frivillighetspolitikken skal legge til rette for at frivilligheta kan realisere egne mål, og egen innovasjonskraft - og igjennom det bidra til å bygge samfunn nedenfra. Dette skal blant annet gjøres gjennom økte rammevilkår, og forenkling av søknads- og rapporteringsprosesser.

Hovedmål i meldingen:

- Bred deltagelse (mangfold)
- En sterk og uavhengig sektor
- Forenklingsreform
- En samordna frivillighetspolitikk

Rom for deltagelse – regjeringens kulturfrivilligstrategi (2023-2025)

I 2023 lanserte regjeringen den første kulturfrivilligstrategien i Norge.¹⁹ Formålet med strategien er å løfte frem mangfoldet av kulturfrivillighetens aktiviteter og dens egenverdi, og synliggjøre kulturfrivillighetens samfunnsbidrag. Strategien har fire satsingsområder med utgangspunkt i politiske mål:

1. Rammebetingelser for kulturfrivilligheten

Regjeringen vil fjerne hindringer for frivillig engasjement, som unødvendige søknadsprosesser og papirarbeid, samt styrke samordningen av tilskuddsordninger på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.

2. Kulturfrivillighetens tilgang på egnede lokaler

Regjeringen vil at kulturfrivilligheten skal ha god tilgang på lokaler, anlegg og utstyr i hele landet.

3. Bred deltakelse og inkludering

Regjeringen vil at folk skal ha tilgang til kunst og kultur, uavhengig av hvem de er og hvor de bor, og at alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø. Barn og unge skal ha mulighet til å delta i kulturfrivilligheten.

¹⁸ Meld. St. 10 (2018-2019); *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig : Den statlege frivillighetspolitikken* Meld. St. 10 (2018-2019); *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig : Den statlege frivillighetspolitikken*

¹⁹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/a1e73651f91042d690d9d5afaae13cd9/no/pdfs/rom-for-deltakelse.pdf>

4. Samspillet mellom den profesjonelle og den frivillige kulturen.
Regjeringen vil legge til rette for et kontinuerlig samspill mellom den frivillige og profesjonelle kulturen.

Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet — Tillit, ting og tid*

I 2021 la regjeringa (KUD) frem en ny museumsmelding, som viser den overordna politiske retninga for museumspolitikken fram mot 2050.²⁰ Meldinga understreker museets rolle i infrastrukturen for demokrati og frie ytringer, jf. Kulturmeldingen. Det legges også vekt på museenes samfunnsrolle og møteplassfunksjon – også som arena for kulturelle arrangementer. Barn- og unge er en prioritert målgruppe.

Meldinga understreker også viktigheten av lokal forankring: «Det er eit mål for museumspolitikken at musea held fram med å sikra den lokale forankringa og vidareutviklar seg som kunnskapsarenaer lokalt. Ikkje minst er det viktig at nye røyster, forteljingar og historier i endå større grad vert ein del av musea sitt kunnskapsarbeid».²¹

De fleste av landets museer underlagt Kulturdepartementet har en tredelt finansiering (stat/fylkeskommune/kommune). For Tromsø kommune gjelder dette kun for Perspektivet museum, da Nordnorsk kunstmuseum i hovedsak er statlig finansiert.

Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken — Engasjement, bærekraft og mangfold*

Med denne meldingen innførte regjeringen (KLD) «kulturmiljø» som samlebetegnelse for begrepene kulturminner, kulturmiljøer og landskap, og brukes når feltet omtales som helhet.²² Meldingen lanserte tre nye overordnede nasjonale mål i kulturmiljøpolitikken:

- Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø
- Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging
- Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk

Meld. St. 15 (2017-2018) *Leve hele livet – en kvalitetsplan for eldre*

Reformen Leve hele livet skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Det er også en reform for aktivitet, deltakelse og sosialt fellesskap

- Meldingens hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge og finne nye og innovative løsninger på de kvalitative utfordringene knyttet til aktivitet og fellesskap, mat og måltider, helsehjelp, sammenheng og overganger i tjenestene.
- Det er et mål at eldre skal ha mulighet til å stå lenger i arbeid, delta i samfunnsliv og kulturliv, involvere seg i frivillig virksomhet og omsorg, og selv forbli uavhengig og selvstendig så lenge som mulig.
- Fysisk, sosial og kulturell aktivitet skal være tilpasset den enkeltes interesser, ønsker og behov.
- Kapittel 5 – *Aktivitet og fellesskap* har særlig kulturpolitisk relevans.

Meld. St. 23 (2008-2009) *Bibliotek – Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid*

Gjeldende bibliotekmelding ble lansert av Regjeringa Stoltenberg II i 2009, som del av realiseringen av kulturløftet fram mot 2014.²³ Meldingen legger særlig vekt på bibliotekets møteplassfunksjon.

²⁰ Meld. St. 23 (2020-2021), Musea i samfunnet : Tillit, ting og tidno/pdfs/stm202020210023000dddpdfs.pdf

²¹ Ibid: 54

²² Meld. St. 16 (2019-2020), Nye mål i kulturmiljøpolitikken : Engasjement, bærekraft og mangfold6000dddpdfs.pdf

²³ Meld. St. nr. 23 (2008-2009), Bibliotek : Kunnskapsallmenning,møtestadog kulturarena i ei digital tidno/pdfs/stm200820090023000dddpdfs.pdf

Meldingens hovedformål var «å utvikle robuste og omstillingsdyktige bibliotek som kan tilby alle innbyggjarane betre bibliotektenester». Regjeringen ville oppnå dette gjennom å:

- setje fart i samarbeidet mellom biblioteka og stimulere til samordning og samdrift av bibliotektenester lokalt og regionalt
- utvikle den nasjonale samordninga av arkiv-, bibliotek-, og museumssektoren
- opparbeide ny kompetanse i biblioteka
- vidareutvikle digitale fellestenester for biblioteka og utvikle bibliotekas kompetanse på å yte tenester i den digitale kunnskapsallmenningen
- utvikle folkebiblioteka som møtestad, kulturarena og samfunnsaktør
- fremje folkebiblioteka som læringsarena og i særleg grad utvikle biblioteka som arena for leselyst og lesedugleik
- betre og utvikle skulebiblioteka – utvikle bibliotektilbodet til spesielle grupper.

Rom for demokrati og danning - Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023

I 2019 ble det lansert en ny treåring bibliotekstrategi.²⁴ Hovedgrepet i strategien var aktiv formidling, og ett av målene er å nå ut til de som ikke bruker biblioteket.

Strategien beskriver tre hovedlinjer for arbeidet med bibliotekutvikling:

- Formidling
- Samarbeid og utvikling
- Infrastruktur (fysisk og digital)

Strategien har blitt oppdatert og forlenget ut 2025. Den utvidede strategien legger særlig vekt på å styrke og videreutvikle formidlingsaktivitet og leselystsatsinger i landets folkebibliotek, og må ses i sammenheng med regjeringens kommende leselyststrategi.

I tillegg til den nasjonale bibliotekstrategien gjelder regional bibliotekplan for Troms 2017-2028. Handlingsplan for perioden 2023-2028 ble vedtatt i fylkestinget i mars 2023.²⁵

Rapport til Stortinget fra Sannhets- og forsoningskommisjonen

Sannhets- og forsoningskommisjonen i Norge ble oppnevnt av Stortinget i juni 2018 og avleverte sin rapport 1. juni 2023 til Stortingets presidentskap.²⁶ Mandatet var inndelt i tre oppdrag, som i kortversjon består i å:

- Foreta en historisk kartlegging av norske myndigheters politikk og virksomhet overfor samer og kvener/norskfinner både lokalt, regionalt og nasjonalt
- Se på ettervirkninger av fornorskningspolitikken
- Foreslå tiltak som bidrar til videre forsoning

²⁴ [Rom for demokrati og danning : Nasjonal bibliotekstrategi 2020–2023biblioteksstrategi-
endelig-uu.pdf](#)

²⁵ [Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028bibliotekplan-for-troms-2017-2028.pdf](#)

²⁶ [Dokument 19 \(2022-2023\), Sannhet og forsoning – grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner, RAPPORT TIL STORTINGET FRA SANNHETS- OG FORSONINGSKOMMISJONENsannhets-og-forsoningskommisjonen.pdf](#)

Tiltakene som foreslås i rapporten handler på et overordnet nivå om kunnskapsheving, styrking av samiske språk og kvensk, samt språkkompetanse, styrking av kultur og kulturkompetanse, konfliktløsning og implementering av regelverk.

Tiltak som foreslås på kultur:

- Kommisjonen foreslår en omfattende og langsiktig nasjonal satsing på samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk kultur som en del av forsoningsarbeidet.
- Kommisjonen foreslår å styrke de økonomiske rammene for samiske, kvenske og skogfinske kulturnæringer og -institusjoner.
- Kommisjonen oppfordrer nasjonale institusjoner til å etablere tettere samarbeid med samiske, kvenske og skogfinske institusjoner, og til å bidra til synliggjøring, ivaretagelse og formidling av samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk kultur.
- Kommisjonen foreslår en styrking av det grenseoverskridende samarbeidet om samisk, kvensk og skogfinsk kultur.²⁷

²⁷ Sannhet og forsoning – Forsonende tiltak (utdrag fra kapittel 26 i rapporten Sannhet og forsoning)

Kapittel 3: Regionalt og kommunalt nivå

Tromsø vil – Kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032

Tromsø vil - Kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032 (KPS) er kommunens overordnede styringsdokument.²⁸ Dokumentet er forankret i FNs 17 bærekraftsmål og det overordnede målet frem mot 2032 er et bærekraftig Tromsø, fordelt på de tre samfunnsmålene:

- Sosial bærekraft – medborgerskap og gode hverdagsliv
- Klima- og miljømessig bærekraft
- Økonomisk bærekraft – kunnskapsbasert verdiskaping

Under hvert samfunnsmål følger visjoner, delmål og strategier som skal svare ut identifiserte utfordringer og muligheter.

Sosial bærekraft:

Nøkkelord sosial bærekraft KPS:

- Livskvalitet og folkehelse
- Deltagelse og mestring
- Tidlig innsats
- Mangfold, inkludering og medvirkning
- Utjevning av sosiale forskjeller
- Frivillighet
- Møteplasser og gode lokalmiljø

Kunst- og kultur knyttes særlig an til samfunnsmålet om sosial bærekraft, og nevnes eksplisitt under flere delmål med tilhørende strategiformuleringer:

Delmål 1: Tromsø vil ha aktive innbyggere som har mulighet til å ivareta egen helse, trivsel og livskvalitet gjennom hele livet

- Derfor skal vi: fremme et variert og profesjonelt kunst- og kulturliv som avspeiler mangfoldet i den arktiske regionen

Delmål 2: Tromsø vil gi barn og unge et godt utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet

- Derfor skal vi: sikre at alle barn og unge kan delta i fritids-, kultur- og idrettsaktiviteter

Delmål 3: Tromsø vil ha trygge, mangfoldige og aktive lokalmiljø

- Derfor skal vi: legge til rette for frivillighet og et aktivt lokaldemokrati for framtida med høy deltakelse

Økonomisk bærekraft:

Nøkkelord økonomisk bærekraft KPS:

²⁸ Vedtatt av kommunestyret 17. juli 2020 sak 76/20: [Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategi 2020–2032 : Tromsø vil11/KPS%20enkelt sider.pdf?v=761](#)

- Kunnskapsdrevet verdiskaping innenfor naturens tålegrense
- Mangfold, innovasjon og næringsutvikling
- Attraktivitet
- Samarbeid og nettverk
- Utjevne sosial ulikhet

Kunst og kultur nevnes eksplisitt under økonomisk bærekraft delmål 3: Tromsø vil være en drivkraft i den regionale, nasjonale og arktiske regionen:

- Derfor skal vi utvikle: Tromsø som arena for kunst og kultur, idrett, næringsliv og forskning

Klima- og miljømessig bærekraft:

Nøkkelord klima og miljømessig bærekraft KPS:

- Nullvekstmål
- Gjenbruk og sambruk
- Kunnskapsutvikling og samarbeid om smarte løsninger
- Motivere til bevisste klimavalg
- Sette klimakrav

Kunst- og kulturfeltet nevnes ikke eksplisitt under målet om Klima- og miljømessig bærekraft, men det er forventet at alle skal bidra til å nå kommunens ambisiøse målsettinger på området.

Tromsø kommune – en robust organisasjon:

I tillegg til de tre samfunnsmålene har KPS et overordnet organisasjonsmål:

- Tromsø kommune – en robust organisasjon

Kunst- og kulturlivet nevnes eksplisitt under delmål 3: Tromsø kommune vil utvikle og gjennomføre oppgaver sammen med innbyggerne:

- Derfor skal vi utvikle: aktivt samarbeid med innbyggere, lag og foreninger, kunst- og kulturlivet og næringslivet om samfunnsutvikling og gode løsninger

Kommunedelplan for kultur (2017-2022): Så og spire lokalt – vokse internasjonalt; om deltagelse, vekst og kultur i den arktiske hovedstaden

Den gjeldende kommunedelplanen for kultur *Så og spire lokalt – vokse internasjonalt; om deltagelse, vekst og kultur i den arktiske hovedstaden*,²⁹ var opprinnelig vedtatt for perioden 2017-2022, men er forlenget frem til ny kulturplan vedtas.

Overordnede mål:

- Å gi alle barn og unge i Tromsø mulighet til å delta i fritidsaktiviteter, kunst og kultur uansett hvor de bor, hvor de kommer fra, helse og funksjonsevne, språk, økonomi og sosiale forhold.

²⁹ Vedtatt av Tromsø kommunestyre 25.oktober 2017: [Kommunedelplan for kultur 2017 - 2020, Tromsø kommune09/Kommunedelplan%20for%20kultur%202017-2020%20%282023%29.pdf?v=973](https://kommune09/kommunedelplan%20for%20kultur%202017-2020%20%282023%29.pdf?v=973)

- Å gjøre Tromsø til et åpent, aktivt og ledende senter for kunst og kultur i nord; en møteplass for nye stemmer, samtidskunst og kulturytringer som fremmer toleranse og mangfold, og som er en kraft i utviklingen i arktiske områder.

Strategisk oppvekstplan (2019-2026)

Strategisk oppvekstplan (2019-2026)³⁰, Tromsø kommunes oppvekststrategi, skisserer tre overordnede satsningsområder:

- en inkluderende barnehage og skole med god opplæring
- trygge rammer for familier og en helsefremmende oppvekst
- trygge møteplasser og aktiviteter på fritiden i deres oppvekstmiljø

Under siste satsning nevnes blant annet disse delmålene:

- Alle barn og unge skal, uavhengig av foresattes økonomi og levekårsutfordringer, få tilbud om å delta i fritidstilbud og på møteplasser for ulike kulturelle aktiviteter
- Barn og unge med funksjonsnedsettelse skal oppleve at fritidstilbud og møteplasser er tilgjengelige og inkluderende
- Barn og unge med flerkulturell bakgrunn skal inkluderes i fritidstilbud og på møteplasser for barn og unge

Strategisk oppvekstplan skal vise retning ved utforming av planer, handlings- og økonomiarbeid i kommunen. Strategier og arbeidsmetoder i kommunens oppvekstsektor skal kjennetegnes av:

- Tidlig innsats
- Medvirkning med barn og unge og deres foresatte
- Tverrfaglig samhandling
- Inkludering for å unngå utenforskap

Avtale om samarbeid mellom Sametinget og Tromsø kommune (2021)

Den første samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Tromsø kommune ble signert oktober 2013. I juni 2021 ble en revidert utgave av avtalen signert.³¹ Avtalens formål er å legge forholdene til rette for et forpliktende samarbeid for å kunne bevare og utvikle samisk språk, kultur og samfunn i alle deler av Tromsø-samfunnet.

Blant samarbeidsområder som beskrives i avtalen er:

- Medvirkning i kommunale plan- og strategiprosesser
- Samarbeid om å styrke samisk kunst, kultur, kunstnere og kulturnæringsaktører i Tromsø
- Samisk kulturhistorie og kulturminner
- Samiske stedsnavn til skilting i offentlig bruk i Tromsø
- Samisk hus i Tromsø
- Gáisi giellaguovddaš /språksenter

³⁰ <https://tromso.kommune.no/sites/default/files/2022-03/Strategisk%20oppvekstplan%202019-2026.pdf?v=155>

³¹ [Samarbeidsavtale mellom Tromsø kommune og Sametinget \(2021\)suohkaniin-samarbeidsavtalen-med-tromso-kommune.pdf](#)

Barn og unge trekkes frem som et eget samarbeidsområde: «En vil samarbeide for at samiske barn og unge får tilbud om kultur- og fritidsaktiviteter som ivaretar samisk språk og kulturperspektiv, og som stimulerer til entreprenørskap blant samisk ungdom. Partene vil vektlegge barn og unges medvirkning».

Den nordnorske kulturavtalen 2022-2025

Den nordnorske kulturavtalen er et samarbeid mellom Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner. Den første avtalen ble inngått i 1991, og har vært revidert flere ganger, siste gang i 2021.³²

Avtalen omfatter visjon, målsetting og satsinger for det nordnorske kultursamarbeidet med mål om å styrke samhandling, infrastruktur og utvikling i landsdelen. Avtalen omfatter også tilskudd til flere nordnorske kunst- og kulturinstitusjoner med landsdekkende oppdrag. Avtalen regulerer ansvarsforhold og fordeling av tilskudd i perioden, og er basert på et økonomisk samspill mellom statlige, regionale og lokale myndigheter.

Tromsø kommune har gjennom avtalen medansvar for:

- Rytisk kompetansenettverk i nord: kontor i Tromsø og Bodø. Tilskudd fra stat, region og Tromsø kommune.
- Arktisk filharmoni AS: Tromsø og Bodø er vertskommuner og eier 50 % hver. Tilskudd fra stat, region og vertskommuner.
- Hålogaland amatørteaterselskap (HATS): Tromsø er vertskommune og bidrar med et tilskudd til leie av kontor.
- Nordnorsk filmsenter AS: Lokalisert i Tromsø kommune. Tilskudd fra stat, region og vertskommune.

Andre lover, planer, strategier og veiledere med relevans for kulturfeltet

- Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
- Meld. St. 15 (2022-2023). Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar
- Alle inkludert! - Handlingsplan for like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter, 2024–2026
- Klima- og miljøarbeid i kultursektoren (2024)
- Tid for spill – regjeringens dataspillstrategi 2024-2026
- Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028
- Kommunedelplan for idrett og friluftsliv 2023-2026
- Den arktiske hovedstaden – internasjonal strategi for Tromsø kommune (2018)
- Eiendomsstrategi for Tromsø kommune
- Reiselivsstrategi for Tromsø kommune
- Handlingsplan for byrom i sentrum (2023)
- Handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (revidert versjon)
- Kommunedelplan for kulturmiljø 2023-2032 Møteplasser for dataspill og datakultur; Hvordan skape gode og inkluderende møteplasser for dataspillinteresserte barn og unge (veileder 2021)

³² Den nordnorske kulturavtalen 2022–2025

Relevante planer og utredninger i prosess:³³

- Kommunedelplan for Tromsø sentrum 2022-2034
- Temaplan mot rasisme og diskriminering
- Utredning av behov for internasjonale møteplasser i Tromsø (PwC rapport 2024)

³³ per april 2024

Kapittel 4: Samfunnsutvikling

Kunst- og kulturfeltet må sees i sammenheng med samfunnsutviklingen – både globalt og lokalt.

I 2023 ble det utarbeidet et nytt helhetlig kunnskapsgrunnlag for Tromsø kommune – *Tromsø vet*.³⁴ Kunnskapsgrunnlaget inneholder kapitler om globale megatrender, befolkningsutvikling og andre utviklingstrekk i kommunen, sett i lys av bærekraftdimensjonene sosial bærekraft, klima og miljømessig bærekraft og økonomiske bærekraft. Under gjengis noen stikkordsmessige tendenser fra kunnskapsgrunnlaget, med relevans for kulturfeltet.

Globale megatrender:

- Klimaendringer
- Geopolitiske forhold
- Økonomiske konjunkturer
- Migrasjonsmønster
- Digitalisering

Digitalisering sees her både som en mulighet og som en trussel for demokratiet. På den ene siden bidrar digitalisering til økt effektivitet, bedre datakvalitet, og økt tilgjengeliggjøring av informasjon – blant annet som grunnlag for samhandling og innbyggerinvolvering. På den andre siden bidrar digitalisering til ekkokammereffekter og økt polarisering av det offentlige ordskiftet. Falske nyheter og deepfake-teknologi kan svekke demokratiet og tillit til myndighetene ytterligere. Kunstig intelligens trekkes frem som både en mulighet og en trussel i årene som kommer.

Befolkningsutvikling:

- Tromsø har i dag en ung og høyt utdannet befolkning. I fremtiden vil andel eldre stige kraftig.
- Over 7000 innbyggere bor i distriktsområdene rundt byen, til sammenligning har mer enn halvparten av landets 356 kommuner 6000 eller færre innbyggere.
- Tromsø er en internasjonal by med befolkning fra 140 nasjonaliteter. I 2022 utgjorde andelen innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn i overkant av 16 % av befolkningen. De ti nasjonalitetene med høyest befolkningsandel i 2022 var (i synkende rekkefølge): Polen, Tyskland, Russland, Sverige, Syria, Somalia, Finland, Eritrea, Thailand og Ukraina. Andel Ukrainere har særlig økt kraftig de siste årene, og vil fortsette å øke i årene som kommer.
- Befolkningen har økt kraftig fra tusenårsskiftet, i stor grad på grunn av innvandring. Økningen forventes å flates ut frem mot 2050, blant annet på grunn av et lavere forventning til arbeidsinnvandring. Klimakrisen og økt konfliktnivå som følge av geopolitiske spenninger vil likevel kunne drive flere mennesker på flukt, noe som medfører en annen type innvandring enn den hittil mest dominerende arbeidsinnvandringen.
- I Tromsø er det mindre forskjeller mellom rike og fattige sammenlignet med resten av landet, men det er skeiv fordeling av levekår i ulike geografiske områder.
- Andelen uføre i aldersgruppen 25-34 år har økt kraftig. Å stå utenfor arbeidslivet kan bidra til utenforskap og økte inntektsforskjeller.

³⁴ <https://tromso.kommune.no/sites/default/files/2024-04/Troms%C3%B8%20vet%20-%20helhetlig%20kunnskapsgrunnlag%20for%20Troms%C3%B8%20kommune%202024.PDF?v=7>

- Boligpriser i Tromsø har vært blant landets høyeste over lengre tid. I folkehelseundersøkelsen i 2019 oppga 21 % at de hadde økonomiske vansker, og levekårsdata viser at det i 2020 var 21 855 personer i husholdninger med høy gjeld.
- Andelen barn fra lavinntektsfamilier er lavere i Tromsø enn i andre sammenlignbare byer og kommuner, men tidsserier viser en negativ utvikling de siste årene. På nasjonalt nivå er barn med innvandrerbakgrunn overrepresentert i lavinntektsgruppen³⁵
- Forekomsten av psykiske plager er høy blant unge voksne, andelen ensomme i denne gruppen vokser
- Skolevegring og ufrivillig skolefravær er en økende tendens nasjonalt
- Andelen elever med spesialundervisning øker, og dobbelt så mange gutter som jenter får spesialundervisning
- Andelen elever som opplever mobbing er økende nasjonalt

I *Tromsø vil – Kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032* presenteres utfordringer og muligheter i årene som kommer.

Utfordringer:

- Økte forskjeller i levekår, sosial helseulikhet og samfunnsdeltagelse
- demografiske endringer gir større andel eldre i befolkningen og en større andel innbyggere i ikke-yrkesaktiv alder
- store krav til reduksjon av klimagassutslipp og miljøforbedring for å nå lokale, nasjonale og globale klimamål
- En kommune med strammere økonomiske rammer samtidig som oppgavemengden, kompleksiteten og forventningene til velferds- og tjenestetilbudet øker

Muligheter:

- barn og unge som veivisere til fremtiden
- folkehelse som samfunnsressurs
- et styrket og variert nærings- og arbeidsliv hvor blågrønn omstilling gir store muligheter
- større grad av samskaping i kommunesamfunnet for å løse viktige samfunnsoppgaver og legge til rette for frivillighet, livsmestring og medborgerskap
- levende lokalsamfunn med gode møteplasser
- ta vare på naturmangfoldet og tilrettelegge for miljøvennlig areal- og transportbruk og et redusert klimaavtrykk
- styrke Tromsø som et regionalt og internasjonalt senter i Arktis og verden innenfor kunst og kultur, forskning og innovasjon
- en kommuneorganisasjon som videreutvikler rollen som myndighetsutøver, tjenesteleverandør og samfunnsutvikler

Under den sistnevnte muligheten legges det spesielt vekt på kommunens rolle som samfunnsutvikler som involverer innbyggerne.

³⁵ Kilde SSB

Klimamessig bærekraft:

Kultursektoren er ikke blant samfunnsområdene med høyest utslippstall i Tromsø, og nevnes ikke eksplisitt under kapittelet om Klima og miljømessig bærekraft i *Tromsø vil* eller *Tromsø vet*. I *Meld. St. 40 (2020-2021) Mål med mening – Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030*,³⁶ nevnes kultursektoren også kun i begrenset grad i. Samtidig forventes det at alle sektorer skal bidra til en grønn omstilling.

I 2023 publiserte Telemarksforskning statusrapporten *Mot en grønn og bærekraftig kultursektor*.³⁷ Rapporten bygger på dokumentstudier og intervjuer med informanter fra kultursektoren. Blant hovedfunn i rapporten knyttet til klimamessig bærekraft var:³⁸

- Kultursektoren er i full gang med å feie for egen dør og bli mer klima- og miljøvennlig
- Utviklingen mot mer klimavennlig virksomhet skjer primært gjennom initiativ fra praksisfeltet, og er ikke politisk styrt
- Forventningene til og kravene om bærekraftig omstilling er generelle. Det er ikke formulert spesifikke krav til sektoren fra Kultur- og likestillingsdepartementet.
- Kultursektoren betrakter seg selv som en del av løsningen for bærekraftig omstilling
- Sektoren vektlegger hvordan kunst og kultur er holdningsskapende, og slik sett kan endre befolkningens verdier og holdninger når det gjelder bærekraft
- Flere peker på målkonflikter, særlig mellom økonomi og miljø, men også mellom miljø og sosiale forhold.

Flere av informantene til rapporten etterlyser økte krav til bærekraftig omstilling i forbindelse med offentlige tilskudd. Samtidig peker rapporten på at dette er i ferd med å endres. Et eksempel som trekkes frem er Kulturdirektoratets tilskuddsordning for musikkfestivaler, som legger vekt på redusert miljøbelastning. En rekke festivaler har tatt i bruk eller bidratt til å utvikle veiledere, sjekklistes, indikatorer, miljøkalkulatorer etc. for å bidra til et grønnere kulturliv. Det betyr at det finnes mye erfaring og kompetanse der ute, men i fragmentert form. Også i Tromsø er både festivaler og andre kulturaktører godt i gang med å utvikle bærekraftige tiltak hver for seg.

³⁶ Meld. St. 40 (2020-2021), Mål med mening : Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 203040000dddpdfs.pdf

³⁷ *Mot en grønn og bærekraftig kultursektor - en statusrapport (Telemarksforskning, 2023)*

³⁸ Ibid: 6 og 48

DEL II: EKSTERNE RAPPORTER OG INNSPILL

I denne delen presenteres hovedfunn fra to nye rapporter (2023) om kulturlivet i Tromsø. Den første rapporten sammenfatter resultater for Tromsø kommune i Norsk kulturindeks i 2022, men inneholder også oppsummering av tidsserier og utviklingstrekk over tid. Den andre rapporten inneholder en kartlegging og vurdering av den kulturelle infrastrukturen i Tromsø. Til sist i delen følger en oppsummering av innspill fra 18 åpne kulturdialoger i forbindelse med planarbeidet.

Kapittel 5: Norsk kulturindeks

Norsk kulturindeks er en årlig oversikt over kulturtilbud og kulturaktivitet i norske kommuner og fylker. Indeksen ble etablert av Telemarksforskning i 2011 og benyttes av en rekke kommuner som underlag for kulturplaner eller oppfølging av kommunens arbeid på kulturområdet.

Telemarksforskning har laget en egen digital interaktiv rapport med resultatene for Tromsø i 2022, som er åpen tilgjengelig på Norsk kulturindeks sin hjemmeside.³⁹ Rapporten oppdateres årlig og inneholder mange tidsserier og interaktive tabeller med mulighet til å filtrere på ulike variabler. Tabellene fungerer derfor best for egen utforskning i interaktiv form. I denne teksten refereres det til funn for 2022.

Rapporten inneholder innledende kapitler om økonomi og innbyggertilfredshet, i tillegg til en presentasjon av kulturtilbud og kulturbruk på 10 forskjellige kategorier - som selve rangeringen bygger på. Kategoriene tar utgangspunkt i de deler av kulturlivet som vektlegges i den statlige kulturpolitikken. Over 50 datakilder ligger til grunn for rapporten, disse bidrar til å gi et omtrentlig bilde over status og utvikling, blant annet som grunnlag for sammenligning.⁴⁰

I rapporten sammenlignes Tromsø både med landsgjennomsnittet og med sammenlignbare byer i storbynettverket og Nord-Norge:

- Oslo
- Bergen
- Trondheim
- Stavanger
- Kristiansand
- Drammen
- Fredrikstad
- Bodø
- Alta
- Vadsø
- Harstad

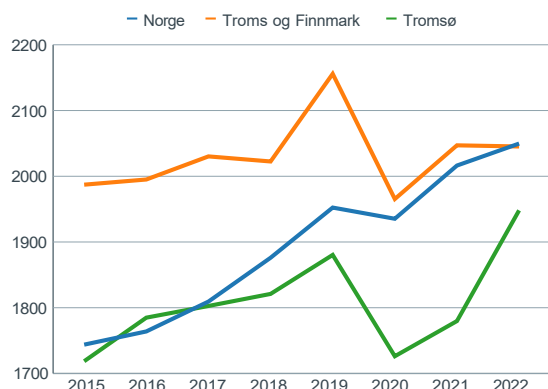
³⁹ [Norsk kulturindeks \(Telemarksforskning\)](#)

⁴⁰ Oversikt over statistikk-kilder: [Norsk kulturindeks - Oversikt over statistikk-kilder \(Telemarksforskning\)](#)

Økonomi 2022

Samlede netto driftsutgifter til kultur i Tromsø kommune i 2022 var 1948 kroner per innbygger, det vil si 5 % under landsgjennomsnittet. Utgiftene til kultur tilsvarte 2,8 % av kommunens samlede netto driftsutgifter.⁴¹

Tidsserier fra 2015 til 2022 viser at de samlede driftsutgiftene til kultur i Tromsø har gått opp over tid, med en kraftig nedgang under pandemien, for så å komme sterkt tilbake i 2022. Tromsø har ligget under landsgjennomsnittet i hele perioden, med unntak av i 2016.

Tabell: Netto driftsutgifter til kultur i Tromsø, Troms og Finnmark og Norge i perioden 2015 – 2022 (Deflator-justert).

Netto driftsutgifter til kultur fordelt på budsjettavdelinger (i synkende rekkefølge):

- Aktivitetstilbud barn og unge: 512.-
- Musikk og kulturskoler: 373.-
- Kunstformidling: 348.-
- Bibliotek: 291.-
- Kommunale kulturbygg: 270.-
- Andre kulturaktiviteter: 118.-
- Kino: -10.-

Innbyggertilfredshet (2023)

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) gjennomfører annet hvert år en innbyggerundersøkelse, som blant annet måler kulturtilfredshet i norske kommuner. Variabler som undersøkes er:

- Kulturaktiviteter (mulighet til selv å delta)
- Foreningsliv og kursaktiviteter (mulighet til selv å delta)
- Kino, konserter og teater (tilfredshet som publikum)
- Museum, kunstutstillinger og lignende (tilfredshet som publikum)

Tromsø ligger over lg på alle kategoriene, med unntak av kategorien Foreningsliv og kursaktiviteter, hvor Tromsø ligger så vidt under lg.

Rangering og hovedfunn 2022

I 2022 ble Tromsø rangert som nummer 18 av totalt 356 kommuner i Norsk kulturindeks. Blant storbyene har Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim en høyere rangering. Selv om rangeringene har

⁴¹ Tall fra Kostra

variert noe fra år til år, har Tromsø i alle årene befunnet seg i toppen av både storbyene og kommunene i landet.

Tabellen under viser rangering per underkategori, i synkende rekkefølge:

Kategori	Rangering
Kunstnere	16
Scenekunst	16
Kulturarbeidsplasser	22
Kino	31
Kulturarrangement	46
Museum	70
Sentrale tildelinger	108
Bibliotek	161
Frivillighet	232
Kultur for barn	269

Rangeringen viser at Tromsø har best plassering innen kategoriene kunstnere, scenekunst og kulturarbeidere og dårligst plassering innen kategoriene bibliotek, frivillighet og kultur for barn.⁴² I det følgende presenteres tall og utviklingstrekk for de ulike kategoriene nærmere. Landsgjennomsnitt refereres heretter til som lg.

Kunstnere

Kilde: data fra 27 ulike kunstnerorganisasjoner, og tildelinger fra statens kunstnerstipend.

Underkategorier:

- Film og scenekunstnere
- Forfattere
- Musikere og komponister
- Visuelle kunstnere
- Statens kunstnerstipend

Hovedtall 2022:

- Antall kunstnere registrert i kunstnerorganisasjoner: 559. Av disse er 80 film- og scenekunstnere, 42 forfattere, 349 musikere og komponister og 88 visuelle kunstnere.
- Kunstnertetthet pr. 1000 innbyggere: 7,21, det vil si høyere enn Bergen og Stavanger, men under Trondheim og Oslo (lg=5,45)

Utvikling 2010-2022:

- Den samlede kunstnertettheten har vært økende på landsbasis i hele perioden. Tromsø har fulgt den samme utviklingen, men har ligget et godt stykke over lg på alle underkategorier, med unntak av visuelle kunstnere
- Det er den høye tettheten av musikere og komponister som gjør at Tromsø har en spesielt høy samlet kunstnertetthet

Kunstnere i Tromsø fikk 6 millioner kroner fra Statens kunstnerstipend i 2022, det vil si 13% over lg.

⁴² Årsaken til lav plassering på kategorien Kultur for barn henger sammen med tellemåte på underkategorien Besøk på fritidsklubbene, i tillegg til begrensede åpningstider.

Scenekunst

Kilder: opplysninger fra scenekunstinstitusjoner og danseinformasjon.no. DKS, private teatre og frie scenekunstgrupper telles ikke her.

Underkategorier:

- Teaterforestillinger
- Teaterpublikum
- Danseforestillinger

Hovedtall 2022:

- Antall teaterforestillinger: 272
- Antall danseforestillinger: 18
- Antall teaterpublikum: 26 140, det vil si 0,34 besøk per innbygger (lg=0,22). Til sammenligning hadde Kristiansand, Bergen, Trondheim, Stavanger og Oslo flere teaterpublikummere per innbygger enn Tromsø

Utvikling 2012-2022:

- Antallet teaterforestillinger og teaterpublikum i Tromsø har falt i hele perioden sett under ett, men fikk en oppgang igjen etter pandemien. Tromsø ligger likevel godt over lg på begge disse variablene
- Antallet danseforestillinger i Tromsø har variert mye fra år til år

Kulturarbeidsplasser

Kilde: SSBs sysselsettingsstatistikk.

Fra 2022 er kulturarbeidere delt i fem underkategorier, tall i parentes angir antall ansatte per kategori i Tromsø:

- kulturproduksjon (349)
- kulturformidling, -salg og -undervisning (314)
- media (232)
- design, arkitektur og reklame (185)
- bibliotek, arkiv og museum (104)

Hovedtall 2022:

- Antall sysselsatte innen kulturyrker: 1184 av 93 072 nasjonalt (11 % under lg)
- Til sammenligning ligger både Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Bodø og Kristiansand over lg

Utvikling 2008-2022:

Utviklingen av kulturarbeidsplasser i Tromsø har variert fra år til år, med en tydelig nedgang under pandemien som nå er i ferd med å snu igjen. Utviklingen varierer også mellom de ulike underkategoriene:

- andelen innen kulturproduksjon har gått opp (svakt over lg hele perioden)
- andelen innen media har sunket kraftig (svakt under lg hele perioden)

- andelen innen bibliotek, arkiv og museum har gått kraftig ned. Nedgangen var spesielt stor fra 2013-2014 og under pandemien, samtidig som andelen økte på landsbasis (under lg fra 2014)
- andelen innen design, arkitektur og reklame har sunket i Tromsø, men steget på landsbasis (lengre og lengre under lg hele perioden)
- kulturformidling, -salg og -undervisning har variert mye, men har ligget langt over lg hele perioden

Kino

Kilde: tall fra bransjeorganisasjonen Film og Kino.

Kino er det kulturtilbudet som størst andel av befolkningen benytter seg av i Norge, også på tvers av sosioøkonomiske skillelinjer. Kino er også tilbudet med lavest kommunalt tilskudd.

Hovedtall Tromsø 2022:

- Antall visninger totalt: 7893
- Antall filmer: 269, fra 33 ulike land
- Antall besøkende: 182 538, det vil si 2,4 besøk per innbygger (lg=1,62). Til sammenligning hadde Bergen, Trondheim, Fredrikstad og Oslo en høyere besøksandel

I Tromsø har kinobesøket ligget godt over landsgjennomsnittet i hele perioden fra 2012-2022. Besøket fikk en kraftig nedgang under pandemien, men er på vei oppover igjen.

Kulturarrangement

Kilde: tall fra Hoopla, Ticketco, Ticketmaster, Tikkio og Tix (for Tromsø).

Tidligere inkluderte denne kategorien kun konserter, men nå inkluderer den også scenekunst, underholdning, festival og annet. Tall fra sceneorganisasjonene på statsbudsjettet presenteres under kategorien scenekunst, og kommer derfor i tillegg til disse tallene.

Hovedtall kulturarrangementer i Tromsø 2022:

- Total omsetning: 51,4 millioner kroner, det vil si 663 kroner per innbygger (1 % under lg)
- Konsert-kategorien har størst omsetning og antall arrangement, med 406 kroner i omsetning per innbygger
- Antall kulturarrangement per innbygger: 3,1 (under landsgjennomsnittet på 5,46). Blant kommunene i storbynettverket var det bare Kristiansand og Drammen som hadde et lavere antall kulturarrangement per innbygger

Utvikling 2015-2022:

- Når det gjelder omsetning har utviklingen i Tromsø langt på vei fulgt den nasjonale utviklingen, med en brå nedgang i 2020 etterfulgt av en rask økning tilbake til pre-pandemi-nivå i 2022
- Ser man på underkategoriene har omsetningen over tid gått opp på konserter, underholdning, scenekunst og annet, men ned på festival
- Når det gjelder antall kulturarrangement har Tromsø ligget langt under landsgjennomsnittet i hele perioden

Museum

Kilde: museumsstatistikken Kulturdirektoratet⁴³

Hovedtall Tromsø 2022:

- Antall museumsbesøk: 199 641, det vil si 2,6 besøk per innbygger (38 % over lg). Blant byene i storbynettverket hadde Trondheim, Bergen, Stavanger og Oslo flere museumsbesøk per innbygger enn Tromsø
- Norges arktiske universitetsmuseum hadde flest besøkende, etterfulgt av Nordnorsk kunstmuseum og Perspektivet museum
- Også antall museumsarrangement i Tromsø lå over landsgjennomsnittet⁴⁴

Museumsbesøket i Tromsø har ligget over landsgjennomsnittet i hele perioden fra 2013-2022. Besøket i hele landet hadde en kraftig nedgang under pandemien, men er gradvis på vei oppover igjen.

Sentrale tildelinger

Tilskuddsordninger som ligger til grunn:

- Norsk kulturfond (tiltak som skaper aktivitet lokalt, tildelinger til plateinnspillinger, bokpubliseringer o.l. er ikke inkludert)
- Frifond (frivillig kulturaktivitet i lokalsamfunnet)
- Tildelinger fra Riksantikvaren (teknisk/industrielle kulturminner, tildelinger fra Norsk kulturminnefond, tilskudd til istandsetting)

Hovedtall for Tromsø 2022:

- Tildeling fra Norsk Kulturfond: 11,2 millioner, det vil si 144 kroner per innbygger (63 % over lg). Sammenlignet med de andre byene i storbynettverket hadde Oslo, Bodø og Trondheim høyere tildeling per innbygger, mens Stavanger, Kristiansand, Fredrikstad og Drammen hadde lavere tildeling per innbygger
- Tildeling fra Frifond: 20 000 kroner, det vil si 0,3 kroner per innbygger (85 % under lg)
- Tildeling fra Norsk Kulturminnefond: 450 000, det vil si 5,8 kroner per innbygger (73 % under lg)

Utvikling Norsk kulturfond 2017-2022:

- Den nasjonale utviklingen viser en gradvis økning i tildelinger, spesielt under pandemien
- Tromsø følger den samme utviklingen, men har under hele perioden ligget over lg

Utvikling Frifond 2017-2022:

- Tildelinger fra Frifond har hatt en kraftig nedadgående trend fra 2018-2022
- Tromsø har ligget tett på den nasjonale utviklingen frem til 2021, fra 2021-2022 sank tildelingene til Tromsø kraftig

⁴³ tall fra Norges arktiske universitetsmuseum, Nordnorsk kunstmuseum og Perspektivet museum

⁴⁴ Ulik rapporteringspraksis på denne kategorien, ikke egnet for sammenligning

Bibliotek

Kilde: Folkebibliotekstatistikken til Nasjonalbiblioteket

Variabler som ligger til grunn for rangeringen er:

- Bokbestand
- Tilvekst
- Utlån
- Aktive lånerne
- Besøk
- Arrangementsdeltagelse

Hovedtall for Tromsø 2022:

- Bokbestand: 214 355, det vil si 2,8 bøker per innbygger (10 % over lg)
- Tilvekst: 15 846 eksemplarer av ulike typer medier, det vil si 0,20 bøker per innbygger (20 % over lg)
- Tromsø hadde høyest andel bokbestand og tilvekst per innbygger blant byene i storbynettverket⁴⁵
- Utlån: 189 323 (63 % barnelitteratur, 32 % voksenlitteratur og 5 % andre medier), det vil si 2,44 utlån per innbygger (3 % over lg). Blant byene i storbynettverket hadde Stavanger, Trondheim og Kristiansand et høyere antall utlån enn Tromsø
- Aktive lånerne: 12 314, av disse var 11 526 bosatt i kommunen (6 % over landsgjennomsnittet)
- Antall besøkende: 324 664, det vil si 4,2 besøk per innbygger (på lg)
- Antall deltagere på arrangementer: 15 473, det vil si 0,2 deltakere per innbygger (20 % under lg)

Utvikling i bibliotekbruken fra 2016-2022:

- Utlånet ved norske folkebibliotek har sunket jevnt de siste ti årene, spesielt under pandemien
- Besøket i Tromsø har gått ned i hele perioden
- Arrangementsdeltagelsen har fulgt den nasjonale utviklingen, som var positiv frem til pandemien og sakte har bygd seg opp igjen
- Den totale bokbestanden har gått ned i hele landet, men svakt opp i Tromsø de to siste årene
- Når det gjelder tilvekst hadde Tromsø et toppår i 2022 (over lg), tilveksten på nasjonalt nivå har gått svakt nedover i perioden

Kulturfrivillighet

Kilde: MVA-kompensasjon, medlemstall (korps, kor, historielag, husflidslag og kunstlag)

Hovedtall for Tromsø 2022:

- Antall medlemmer i frivillige organisasjoner: 1832 (41 % under lg), fordelt på kor 678, korps 536, historielag 156, husflidslag 313, kunstlag 149. Blant de sammenlignbare kommunene i storbynettverket hadde bare Bodø og Drammen lavere andel
- Frivillige aktører i Tromsø mottok samlet 2 652 275 kroner i mva-refusjon i 2022, det vil si 34 kroner per innbygger (20 % over lg)

⁴⁵ Høy bokbestand kan blant annet skyldes lite avhending av bøker

Utvikling 2016-2022:

- Antall medlemmer har gått ned over tid på landsbasis
- Antall medlemmer i Tromsø har vært tydelig under lg i hele perioden
- MVA-kompensasjonen har vært jevnt økende i Tromsø i hele perioden

Kultur for barn

Denne kategorien er delt inn i tre underkategorier:

- Kulturskole
- Den kulturelle skolesekken
- Fritidsklubber

Kulturskole

Kilde: GSI og SSB.

Hovedtall for Tromsø 2022:

- Antall elever: 1392 (7 % over lg)
- Antall elever på venteliste: 486 (høyere enn lg)
- Antall undervisningstimer per elev: 20,7 (lg=15,1)
- Undervisningstimer totalt: 28 830, det vil si 3,30 timer per barn i grunnskolealder (lg =2,27)
- Undervisningstimer fordelt på sjanger: musikk (14 701), dans (2 410), teater (1 665), visuelle fag (1 001), og 9 053 timer på andre sjangere inkludert tilbud gitt utenfor ordinær kulturskoleundervisning

Utvikling i kulturskoleaktivitet 2010-2022:

- Antall undervisningstimer i Tromsø sank kraftig i 2014 (da «kulturskoletimen» ble avviklet) og har variert noe etter det (over og under lg, men med en sterk oppgang i 2022 (over lg)
- Elevandelen har sunket over hele perioden, og særlig i 2022
- Andelen elever på venteliste har gått ned hele perioden sett under ett, men med variasjoner fra år til år

DKS

Kilde: Kulturtanken

Hovedtall for Tromsø DKS 2022:

- Antall besøk: 22 807, det vil si 2,73 besøk per barn i kommunen (lg=3,18)
- Antall produksjoner/turneer: 63
- Antall forestillinger: 500

Utvikling 2017-2022:

- Utviklingen viser en generell nedgang i besøk i hele landet fra 2017 til 2020, med en svak stigning igjen fra 2020-2022
- Tromsø har ligget relativt tett på landsgjennomsnittet i hele perioden, både noe over og noe under

Hovedtall for Tromsø 2022:

- Besøk per innbyggere 6-20 år: 0,2, det vil si langt under lg på 1,9 besøk.

Utvikling 2015-2022:

- Besøket i Tromsø falt dramatisk fra 2015-2016, og har siden da ligget lavt og langt under både fylkes- og landsgjennomsnittet

Dette er en ny kategori i Norsk kulturindeks som foreløpig bare måler antall besøkende. Tallene er hentet fra KOSTRA/SSB. Ulik rapporteringspraksis kan være blant årsakene til den lave plasseringen til Tromsø kommune. Begrensede åpningstider en annen.

Kapittel 6: Vurdering av kulturell infrastruktur i Tromsø

I 2023 bestilte Tromsø kommune en rapport som skulle gi en vurdering av dagens kulturelle infrastruktur i Tromsø. Bestillingen kom på bakgrunn av et kommunestyrevedtak i januar 2023.⁴⁶ LINK Arkitektur leverte rapporten *Vurdering av kulturell infrastruktur i Tromsø* i november 2023.⁴⁷

Rapporten er omfattende og legges ved kunnskapsgrunnlaget i full lengde, her gis kun en oppsummering av bestilling, metode, innhold og anbefalinger.

Spørsmål rapporten skulle svare på:

- Hva finnes av kulturell infrastruktur i Tromsø kommune i dag, herunder også planlagte kulturbygg og tidsplan for ferdigstillelse av disse?
- Hvordan benyttes arealene som finnes i dag og hvilke mulighetsrom finnes det innenfor kulturformål i disse eksisterende arealer? Er det ytterligere behov i institusjoner og organisasjoner som ikke dekkes i dag?
- Med tanke på eksisterende og kommende kulturell infrastruktur, hvilke anbefalinger gjøres for hvordan Kulturhusets ledige kapasitet som følge av nytt Kulturkvartal, utnyttes best mulig i fremtiden?

Metoder brukt for å lage rapporten:

- Innhenting av bakgrunnsinformasjon
- Behovskartlegging
- Befaring
- Nettbasert søk
- Intervjuer

⁴⁶ Sak 1/23

⁴⁷ Revisjon 4, november 2023

Kartlegging:

Rapporten inneholder en omfattende kartleggingsdel hvor tilstand, behov og egnethet på de ulike arenaene er vurdert, med utgangspunkt i tre overordnede evalueringskriterier:

- Bærekraftige arealer
- Behov
- Brukskvalitet

Status på disse kriteriene er angitt ved hjelp av grønne, gule eller røde sirkler (trafikklyssystemet). Kartleggingen gir en pekepinn mot investeringsbehov i nye bygg, oppgradering av eksisterende bygningsmasse eller anbefaling om å avhende bygninger.

De kartlagte kulturarenaene er delt inn i 15 ulike kategorier:

- Teater/scener
- Bibliotek
- Møteplasser for barn/unge/voksne/eldre
- Samisk hus
- Museum
- Kulturskole
- Kino
- Skoler
- Kirker
- Festivaler
- Grendehus
- Idrett
- Frivillighet
- Lager
- Andre scener og arenaer

Generelle anbefalinger

Rapporten konkluderer med fem overordnede anbefalinger (utdypes nærmere under):

- 1: Universell utforming må ivaretas i alle kommunale, offentlige bygg
- 2: Behov for egnet areal
- 3: Behov for fremførings- og produksjonsarealer
- 4: Optimalisering av lagerareal
- 5: Tilrettelegging for arbeidsplasser med gode arbeidsforhold

1: Universell utforming

Flere av de kartlagte kulturarenaene mangler universell utforming, av ulike grunner. Universell utforming anbefales å stå øverst på tiltakslisten i fremtiden, for å ivareta likeverdig deltagelse.

Kommunale bygg med oppgraderingsbehov når det gjelder universell utforming:

- Rådstua (investeringsbeslutning vedtatt)
- Alfheim Aktivitetshus
- UMT (i leide lokaler)
- Hamna fritidsklubb (i skolebygg)
- KULTA Hus

- Verdensteatret (tett knyttet opp mot Perspektivet Museum)
- Muségata 2 (Kunstens Hus)

2: Behov for egnet areal:

Kartleggingen viser at det er et stort behov for mer areal til kulturlivet i Tromsø kommune, både til kontorer, produksjon og formidling. Rapporten anbefaler at ulike behov sees i sammenheng i vurderingen/prioriteringen av nye prosjekter, som eksempel: «En utvidelse av hovedbiblioteket kan både ivareta behovene til selve bygget, men den kan samtidig også legge til rette for å bli til en kunnskaps- og samlings-HUB. Flere kontorplasser kan for eksempel dekke behovene til flere arbeidsplasser innenfor kulturnæringen».⁴⁸

3: Behov for fremførings- og produksjonsarealer:

Rapporten oppsummerer med at følgende kommunale bygg har behov for fremførings- og produksjonsarealer:

- Kulturhuset
- Rådstua
- Tvibit
- Kulturskole på Kysten
- KULTA Blackbox
- Kulturskolen
- Verdensteatret
- Muségata 2 (Kunstens Hus)

4. Optimalisering av lagerareal:

Kartlegging avdekker et stort behov for lagerplass. Spesielt innenfor det frie scenekunstheltet er det stor behov for lager til kostymer og rekvisita. Rapporten foreslår å etablere et felles fjernlager for scenekunst, men at det i tillegg vil være behov for et større nærlager per kulturbygg.

5: Tilrettelegging for arbeidsplasser med gode arbeidsforhold:

Kartleggingen viser at der er nødvendig å øke areal for arbeidsplassene, samt å ivareta et godt innelima, brann- og rømnin, akustiske forhold og godt innelima. Mange aktører sitter i åpent landskap, og mange utfører digital møtevirksomhet. Det bør legges til rette for flere møte- og stillerom i tillegg til arbeidsplassene.

Andre anbefalinger:

- At det lages en prioriteringsliste over hvilke kulturarenaer som skal utredes nærmere, med utgangspunkt i en tydelig strategi og analyser av behov, nytte og kostnad
- Arealbehovene må ses sammenheng med kommunens eiendomsstrategi
- I et bærekraftperspektiv anbefales det å oppgradere eksisterende arealer heller enn å bygge nytt
- Sambruk bidrar til god utnyttelse av kapasitet og lavere kostnad
- Arealer som ikke skal oppgraderes i fremtiden, kan selges. Fortjenesten på salget kan være med på å medfinansiere oppgradering av andre kulturlokaler

Fremtidige behov som har skilt seg ut i kartleggingen:

⁴⁸ side 99

Flere av de kartlagte kulturarenaene har allerede gjennomført en mer detaljert kartlegging av både dagens, men også fremtidige behov. Som hovedregel er arealmangel en utløsende faktor. Følgende kulturarenaer må ifølge rapporten vurderes særskilt ved utarbeidelse av en prioriteringsliste:

- Kulturhuset
- Rådstua
- Tromsø hovedbibliotek
- Tromsø byarkiv
- Bydelsbibliotek Kroken
- Tvibit
- Verdensteatret / Perspektivet Museum
- Kunstens Hus

Anbefalinger til fremtidig bruk av Kulturhuset

Det nye Kulturkvartalet i Tromsø skal blant annet huse Arktisk Filharmoni (AF), som i dag er leietaker i Kulturhuset. Ferdigstillelse av Kulturkvartalet vil frigjøre plass i Kulturhuset. Anbefalinger til fremtidig bruk av Kulturhuset:

- Kulturhuset har ifølge rapporten størst potensiale til å bli en møte- og produksjonsplass innenfor det frie scenefeltet (scenekunst, musikk, dans, media), både til produksjon og formidling
- Eksisterende øvingsrom i Kulturhuset kan brukes videre
- Det største lageret kan deles i lager og verksted, hvor man kan tilrettelegge for større scenekunstproduksjoner
- Dagens arbeidsplasser kan brukes videre, eventuelt ledige arbeidsplasser kan leies ut til profesjonelle kulturaktører
- Satsingen som finnes i Tromsø i dag innenfor film, kunst og musikk har samlet sett stort potensial i dagens Kulturhus og kan bidra til å utvikle unge talenter
- Salongen kan åpnes opp med en foldevegg mot tilstøtende møterom for å gi arealene større fleksibilitet. Her kan det tilrettelegges for møterom, frivilligheten og andre aktører
- Det er avgjørende at man finner gode driftsmodeller fremover. Det er viktig med enkel og fleksibel utleie av arealene
- Med tanke på økonomi anbefales det å se på alternative samarbeidsmodeller mellom kommunen og private aktører
- Kulturhuset bør åpnes mer opp i bybildet, med flere utadvendte funksjoner som trekker publikum inn i bygget

Kapittel 7: Oppsummering av Kulturdialoger

Som del av medvirkningsprosessene til Kulturplanen har seksjon for kultur arrangert 18 åpne kulturdialoger på 16 aktuelle temaer i perioden september 2022 – november 2023.

Oversikt over kulturdialoger:

Tema	Medarrangør	Dato	Arena
Medvirkning	Kulturseksjonen	16.09.2022	Verdensteateret
Samisk	Samisk hus	25.05.2023	Rådhuset
Kvensk	Tromsø kvenforening	31.08.2023	Bankhjørnet
Inkludering og mangfold	Balansekunst	20.09.2023	Tvibit
Visuell kunst	Tromsø kunstforening	21.09.2023	Tromsø kunstforening
Scenekunst	Davvi – senter for scenekunst	27.09.2023	Rådstua
Frivilligkultur	Tromsø kulturråd	28.09.2023	Bankhjørnet
Kulturarv	Perspektivet museum	11.10.2023	Perspektivet museum
Kulturnæring	Næringsforeningen i Tromsøregionen	12.10.2023	Pust
Distrikt	Yttersida utviklingslag	18.10.2023	Sommarøy Arctic Hotel
Tilgjengelighet	SAFO og Norsk Handikapforbund	19.10.2023	Rådhuset
Arrangører og festivaler	Insomnia-festivalen og Tromsø Jazzklubb	25.10.2023	Tvibit
Distrikt	Lakselvbukt utviklingslag	26.10.2023	Lakselvbukt grendehus
Demokrati	Hålogaland teater	27.10.2023	Hålogaland teater
Barn og unge	Ungdomsrådet	01.11.2023	Rådhuset
Eldre	Eldrerådet	02.11.2023	Rådhuset
Litteratur	Stabburet – Verksted for ny litteratur	24.11.2023	Biblioteket
Barn og unge	Elevrådene	30.11.2023	Rådhuset

Kulturdialogene har blitt arrangert i samarbeid mellom kulturseksjonen og ulike medarrangører, som kommer frem i tabellen over. Organisasjonen Balansekunst, som jobber med inkludering og -mangfold i kulturfeltet, har vært involvert i utformingen av kulturdialogene, i tillegg til å være medarrangør på selve kulturdialogen om inkludering og mangfold.

Formen på kulturdialogene har i grove trekk vært:

- Innledning om planprosess ved kultursjef
- Innledning og innspill fra medarrangør
- Gruppearbeid med utgangspunkt i gitte spørsmål
- Oppsummering i plenum

Spørsmål gruppearbeid:

- Hva er de største hindringene for å delta i kulturlivet i Tromsø kommune, både som deltaker, frivillig, arrangør og utøver?
- Hva kan kommunen, det profesjonelle kulturlivet og fritidskulturlivet gjøre sammen og hver for seg for å styrke kulturlivet i hele Tromsø kommune?
- Hva er din drøm for kulturkommunen Tromsø om 40 år?

Skriftlige svar fra gruppearbeidene ble samlet inn via en forms-lenke på hver dialog. Det ble også tatt notater av ansatte i kulturseksjonen på alle kulturdialogene. Deltakerne ble i tillegg oppfordret til å ettersende skriftlige innspill, hvilket enkelte gjorde.

Oppsummering av innspill Kulturdialog

Innspillene fra kulturdialogene utgjør til sammen et omfattende materiale som vil bli tatt vare på som en del av rådataen til Kulturplanen. Her presenteres kun en oppsummering av innspillene som oftest gikk igjen – på tvers av alle kulturdialogene, flere av disse kan sees i sammenheng. Vi fokuserer her mest på identifiserte hindringer, som potensielt grunnlag for fremtidige tiltak:

Oppsummering av hindringer:

- Manglende lokaler og fasiliteter
- Manglende økonomi og tilskuddsordninger
- Manglende informasjon, synlighet og kunnskap
- Manglende mangfold, inkludering og tilgjengelighet

Behov for *lokaler* var det innspillet som oftest gikk igjen. Behovet gjelder de fleste sider ved kulturlivet, som produksjonslokaler, visnings- og fremføringslokaler, møteplasser for deltagelse, kontorlokaler for kulturnæringen med mere.

Trang *økonomi* oppleves også av mange som en hindring – både for utøvere, arrangører, deltagere og publikum. Kombinasjonen av prisvekst, økte produksjonskostnader og manglende indeksregulering på søkbare tilskudd fremheves som en utfordring. Behov for forutsigbar økonomi i form av fast driftstilskudd trekkes også frem av flere aktører som i dag faller utenfor slike ordninger. I tillegg ønsker mange flere søkbare tilskuddsordninger, eller større rammer i eksisterende tilskuddsordninger – spesielt i ordningen Kunst- og kulturtiltak for profesjonelle.

Manglende eller vanskelig tilgjengelig *informasjon* om kulturarrangementer, ble av mange trukket frem som hindringer for deltagelse. Kulturarrangementer annonseres på mange ulike plattformer, det kan være vanskelig å finne frem som publikum, og det tar tid som arrangør å annonsere flere steder. Mange oppfordrer kommunen til å ta en større rolle i samordning av informasjon. Inntrykket er at relativt få har tatt i bruk kommunens egen kulturkalender – Friskus, og at det blant de som har tatt det i bruk er delte meninger om løsningens egnethet. Det frivillige feltet virker mer fornøyd med Friskus enn det profesjonelle feltet.

Flere peker også på manglende *synlighet* av kunst- og kultur i media som en hindring, ikke bare når det gjelder synlighet av arrangementer, men også når det gjelder omtale og kritikk. Dette var spesielt tema på kulturdialoger om litteratur, scenekunst og visuell kunst. Et annet beslektet innspill, som gikk igjen på mange kulturdialoger, er manglende *kunnskap*. For eksempel kunnskap om det samiske, det kvenske og andre kulturer og miljøer, eller om universell utforming, bygningsvern og kunstkritikk, for å nevne noe. Mye av den manglende kompetansen adresseres til kommuneadministrasjonen, men også til arrangører, journalister og befolkningen generelt – spesielt når det gjelder kunnskap om det samiske og det kvenske. Blant tiltak som foreslås er kompetanseheving i kommunen, arbeidsstipend til kritikere og mer representativ rekruttering til stillinger og verv i kulturlivet.

Mange av innspillene knyttet til hindringer for *deltagelse*, kan oppsummeres under overskriften *manglende mangfold, inkludering og tilgjengelighet* – områder som det er viktig å jobbe kontinuerlig med for å nå de nasjonale målene om et fritt og uavhengig kulturliv som skal være tilgjengelig for alle. Innspillene handler om synlige og usynlige barrierer for deltagelse, og etterlysninger av tilbud som kan bidra til høyere og mer representativ deltagelse:

- Manglende universell utforming
- Manglende tilbud og møteplasser i distriktene
- Økonomiske og sosioøkonomiske barrierer

- Språk- og kulturelle barrierer
- Manglende kunnskap om nye målgrupper
- Informasjon om tilbud når ikke frem
- Manglende medvirkning
- Vanskelig å rekruttere nye frivillige
- Ensomhet og mangel på nettverk for å komme seg inn i kulturlivet
- Teknologiske barrierer, for eksempel kan digitale billettsystemer være et hinder for deltagelse av eldre

Behovet for transportordninger og tilbud i distriktene er særlig viktig for å styrke deltagelsen blant barn, unge og eldre.

Dialog og samarbeid på tvers:

Råmaterialet fra kulturdialogene inneholder flere konkrete forslag til tiltak og løsninger på de identifiserte hindringene. Mange av disse som direkte speilinger av hindringene, som eksempel å etablere en støtteordning for mangfoldig programmering, som løsning på manglende representativitet, å ansette en distriktkoordinator for å styrke tilbud og deltagelse i distriktene, å innføre søskenmoderasjon eller andre rabattordninger, som løsning på økonomiske barrierer osv.

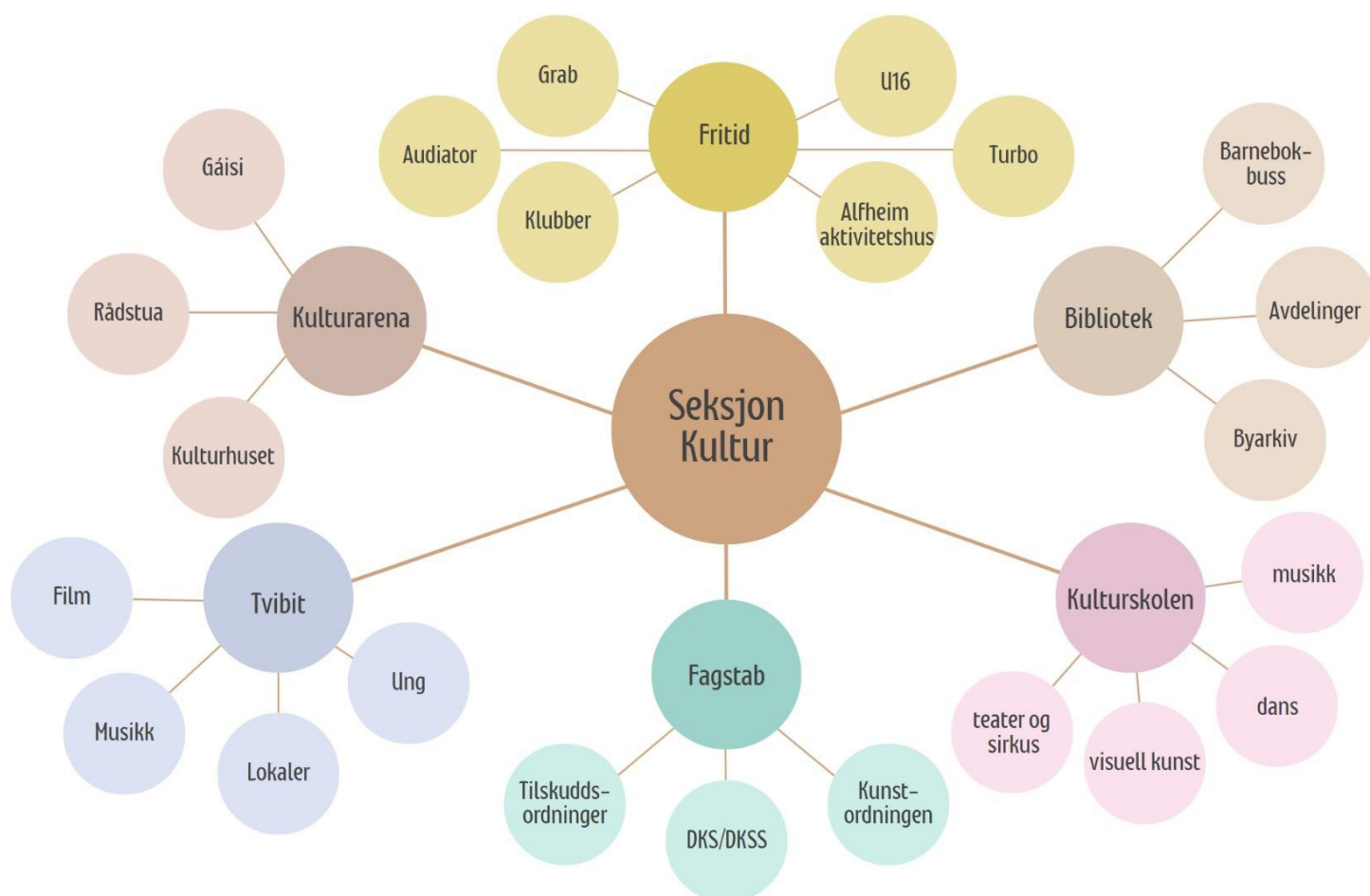
Ut over slike konkrete forslag trakk mange frem *dialog og samarbeid* på tvers som viktig – både på tvers av miljøer, på tvers innad i et miljø og på tvers mellom det profesjonelle, frivilligheten og forvaltningen. Spesielt fremsto litteraturmiljøet som fragmentert, med ønske om mer samarbeid innad i litteraturmiljøet.

Frivilligheten er svært viktig for kunst- og kulturlivet i Tromsø kommune. Flere peker på utfordringer som manglende rekruttering og sårbarhet knyttet til ildsjel-mentalitet med fare for utbrenthet eller frafall. Det er derfor ekstra viktig å ta vare på og støtte opp om frivilligheten, og at frivilligheten er koblet til det profesjonelle kunstfeltet.

Ut over å gi viktige innspill til Kulturplanen hadde kulturdialogene en positiv og samlende funksjon i seg selv. Mange spilte inn at de ønsker at kommunen fortsetter å ta rollen som tilrettelegger for kulturdialoger også i fremtiden.

DEL III: ARBEID MED KULTUR I TROMSØ

I denne siste delen av kunnskapsgrunnlaget beskrives kommunens eget tjenestetilbud og utviklingsbehov på kulturfeltet. Delen er strukturert med utgangspunkt i ansvarsområder og organisering av dagens kulturseksjon.⁴⁹ Seksjonen består av enhetene Tromsø bibliotek og byarkiv, Kulturskolen, Tvibit, Kulturarena og Fritid. I tillegg kommer Kulturutvikling, som er en faggruppe underlagt seksjonsleder. I råmaterialet til Kulturplanen finnes et lengre og uredigert kunnskapsgrunnlag fra enhetene.

⁴⁹ Som per 2024 ligger organisert under Avdeling for oppvekst, utdanning og kultur

Kapittel 8: Kulturutvikling

Kulturutviklingstjenestene ivaretas av rådgivere og konsulenter med fagansvar for: diverse tilskuddsordninger, Kunstordningen, kulturfrivillighet, kulturarv og kulturminnevern, mangfold og inkludering, Den kulturelle skolesekken (DKS) og Den kulturelle spaserstokken (DKSS). Kulturutvikling samarbeider nært med kulturfeltet, og øvrige kommunale tjenester og enheter.

Tilskudd, stipend og priser

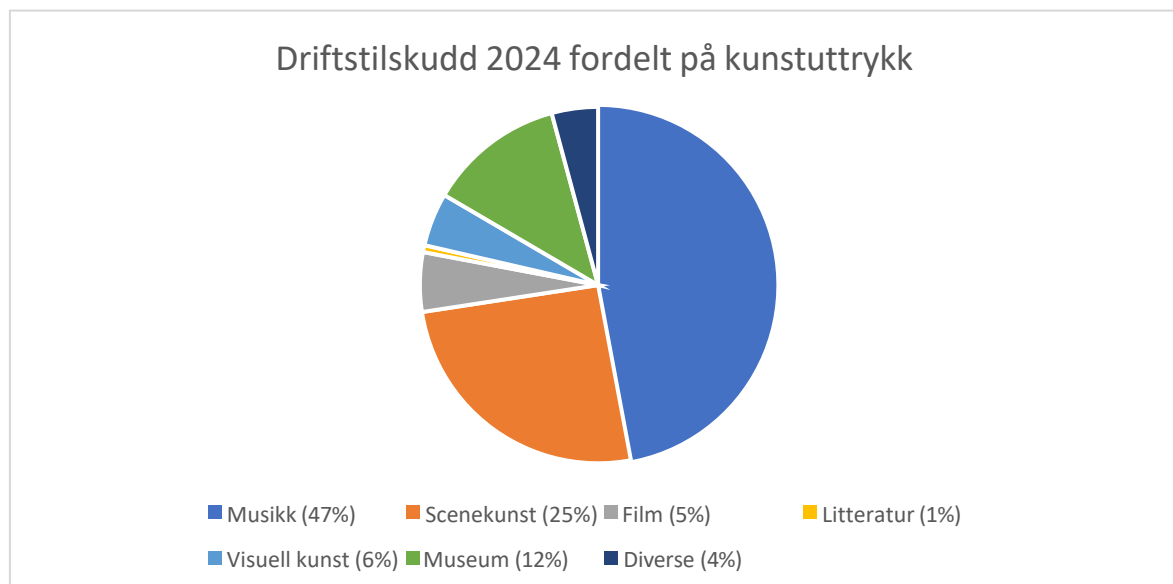
Tromsø kommune deler årlig ut tilskudd til kulturaktører – både profesjonelle, amatører og frivillige, i form av både driftstilskudd, søkbare tilskuddsordninger, stipender og priser.

Driftstilskudd

I 2024 ble det til sammen delt ut 28 704 000 i driftstilskudd til 23 kulturinstitusjoner og -aktører i Tromsø. Mange av tilskuddsmottakerne er viktige oppdragsgivere for den frie profesjonelle kunsten, og derfor viktig for den samlede kulturelle infrastrukturen i Tromsø.

Tilskuddsmottakere driftstilskudd 2024	Tilskudd	Kunstart
Arktisk filharmoni	10 986 000	Musikk
Ferske scener	254 000	Scenekunst
Hats	108 000	Scenekunst
Hålogaland teater	6 494 000	Scenekunst
Insomnia Festival	186 000	Musikk
Internasjonalt seminar	163 000	Diverse
Nordlysfestivalen	468 000	Musikk
Nordnorsk filmsenter	379 000	Film
Nordnorsk jazzsenter	477 000	Musikk
NUFF (Nordisk ungdoms filmfestival)	243 000	Film
Ordkalotten - Tromsø	180 000	Litteratur
Perspektivet museum	3 550 000	Museum
Davvi- senter for scenekunst	119 000	Scenekunst
Stiftelsen Tromsø internasjonale filmfestival/Tiff junior/Cinamateket	925 000	Film
Tromsø jazzfestival	122 000	Musikk
Tromsø jazzklubb	518 000	Musikk
Tromsø kunstforening	1 387 000	Visuell kunst
Tromsø musikkskole	605 000	Musikk
Studenthuset Driv	125 000	Musikk
Arctic Pride	730 000	Diverse
Samisk hus	313 000	Diverse
Vårscenefest	104 000	Scenekunst
Rimfrost Produksjoner	250 000	Scenekunst
Sum	28 704 000	

De høye tilskuddene til Arktisk Filharmoni og Hålogaland teater bidrar spesielt til at tildelingen på musikk- og scenekunstheltet er særskilt høyt, sammenlignet med de andre kunstuttrykkene, noe som kommer frem av diagrammet under.

Med unntak av prisjustering har det vært lite endring i rammen for driftstilskudd i årene 2015-2024. De lokale tilskuddene kan bidra til å utløse nasjonale tilskudd – både driftsstøtte, arrangementsstøtte og prosjektmidler. Blant annet viser tildelingslister fra Norsk kulturfond for 2022 at flere av de nevnte aktører over mottok prosjektstøtte, som eksempel: Nordlysfestivalen, Vårscenefest, Insomnia Festival, Tromsø jazzfestival, Ordkaletten og Driv.

Arktisk Filharmoni og Hålogaland teater:

Som det kommer frem i oversikten over er de kommunale tilskuddene til Arktisk filharmoni (AF) og Hålogaland (HT) teater særskilt høye. Tromsø kommune har eierandel i begge disse institusjonene – med 50% eierandel i AF og 25% i HT. Det jobbes imidlertid for at AF skal bli 100 % statlig finansiert. Samarbeidet reguleres av egne avtaler, og følges opp med årlige eiermøter. AF inngår også i den nordnorske kulturavtalen 2022-2025.⁵⁰ Begge institusjonene er viktige oppdragsgivere for den profesjonelle kunsten i Tromsø og i landsdelen, og har derfor en sentral plassering i den kulturelle infrastrukturen i Tromsø.

Hålogaland teater er regionteater for Troms og Finnmark som ble grunnlagt i 1971. Teknisk stab, administrasjonen og skuespillerne utgjør til sammen 72 årsverk. Teateret har som misjon å bidra til kunstnerisk utvikling, demokratiutvikling og at alle har tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet.⁵¹ I tillegg til å sette opp forestillinger på Teaterplassen i Tromsø, turneer HT 15 spillesteder i Tromsø og Finnmark med et bredt teatertilbud. HT bidrar aktivt inn i samfunnsdebatten og setter fokus på samfunnsaktuelle temaer i sine oppsetninger. De har tatt en aktiv rolle i åpne opp teateret for ulike

⁵⁰ Beskrives nærmere under kapittel 2

⁵¹ Fra teaterets strategi 2019-2025: [Hålogaland teaters strategi 2019-2025](#)

grupper, og har blant annet jobbet frem Relæxt-konseptet, hvor publikum med ulike behov blir imøtekommet med egne forestillinger. Gjennom Lille HT gis barn og unge et profesjonelt teatertilbud i Tromsø. HT setter også årlig opp flere forestillinger for barn og samarbeider med Den kulturelle skolesekken.

Arktisk Filharmoni (tidligere NOSO) ble etablert i 2019 og er verdens yngste og nordligste profesjonelle orkesterinstitusjon. AF er lokalisert i vertskommunene Bodø og Tromsø – men tilbyr konserter og forestillinger av høy kunstnerisk kvalitet med en tydelig arktisk profil til hele den nordnorske landsdelen. AF hadde i 2023 50,8 faste årsverk, hvorav 43 musikerårsverk. I tillegg leies freelance-musikere inn ved behov. Musikerne deltar i ulike orkestre og satsningsområder som fullt symfoniorkester, kammerorkester, sinfonietta og opera. Barn og unge er et viktig satsningsområde med utvikling av egenproduserte familieforestillinger og samarbeid med Den kulturelle skolesekken. AF jobber også aktivt med talentutvikling, internasjonal turnevirksomhet og har bidratt til en rekke innspillinger i ulike ensembleformater.

Søkbare tilskuddsordninger

Kulturutvikling forvalter flere søkbare tilskuddsordninger på kulturfeltet. Navn på ordninger og økonomisk ramme per ordning i 2024, vises i tabellen under. Nærmere informasjon om de ulike ordningene er tilgjengelig på Tromsø kommunes hjemmeside.⁵² Med unntak av prisjustering har det vært lite endring i rammene for søkbare tilskudd i de siste årene.

Søkbare tilskudd fordelt på områder 2024	Tilskudd
Kunst- og kulturtiltak for profesjonelle	1 471 000
Diverse kulturaktiviteter	249 000
Diverse kulturformål	308 000
Diverse kulturinformasjonsarbeid (opplevelseskortet)	209 000
Samsik og Kvens kultur	500 000
Kulturvern og lokalhistorie	275 000
Kulturbygg og kulturarenaer	217 000
Nærmiljø og frivillighet	1 372 000
Musikkorps	532 000
Flerkulturelle tiltak	163 000
Fritidsklubber i distriktet	522 000
Kjønns- og seksualmangfold (aktivitetsmidler)	231 000
Sum søkbare tilskudd	6 049 000

Kunst- og kulturtiltak for profesjonelle:

Ordningen Kunst- og kulturtiltak for profesjonelle skal bidra til å stimulere og videreutvikle det profesjonelle kunst- og kulturfeltet i Tromsø. Profesjonelle utøvere og aktører innen visuell kunst, litteratur, musikk, film, scenekunst og tverrfaglige prosjekter kan søke.

Oppsummering av tildelinger 2019-2022:

- Antallet søkere på ordningen har årlig variert mellom 40 og 46, med unntak av 2021 da antallet søkere var spesielt lavt (24).

⁵² [Oversikt over tilskudds- og støtteordninger i Tromsø kommune støtteordninger-innen](#)

- En generell tendens er at tildelingsprosenten, sett i forhold til antall søkere, er svært høy (fra 82,5-90%). Det vil si at det er få som får avslag.
- Den totale søknadssummen har derimot vært mye høyere den totale tildelingen (rammen) – med en tildelingsprosent på mellom 38-48% av total søknadssum. Differansen mellom søknadssum og tildeling har blitt dekt inn av avkortning på søknadssommene.

Flere av kunstnere på kulturdialogene pekte på at rammene på de søkbare ordningene for profesjonell kunst er så lave at det nesten ikke er verdt jobben å søke, eller for å sitere et innspill: «Tilskuddsmidlene hos kommunen er ekstremt små. Man får nesten dårlig samvittighet av å søke».

I veien videre bør det vurderes å redusere antall tildelinger, for å unngå store avkortninger på søknadene. I tillegg bør det være en målsetting å øke den totale rammen for ordningen. Slike tiltak kan bidra til å gjøre ordningen mer attraktiv for flere profesjonelle søkere, og at tilskudd i større grad monner.

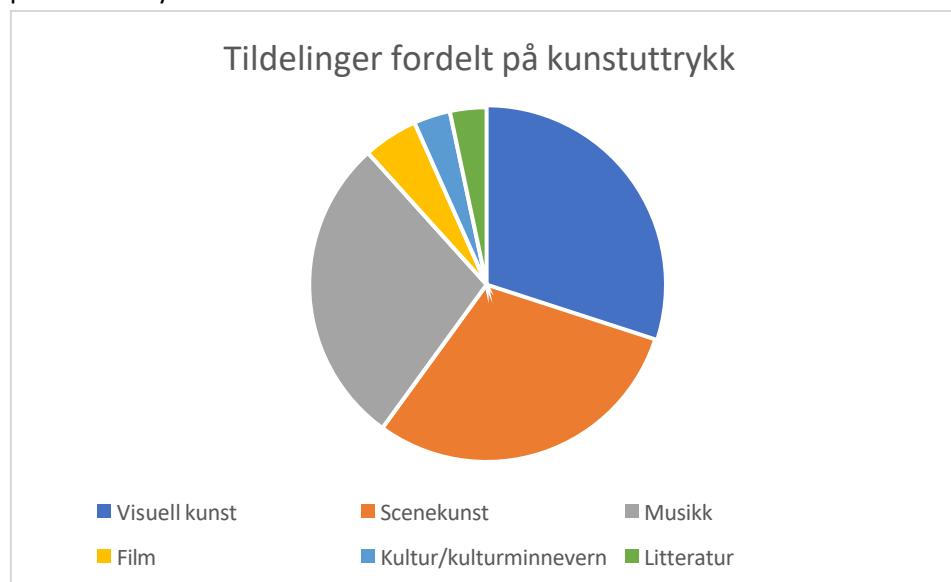
Til tross for lite økning i de eksisterende ordningene, kom det på plass en ny søkbar tilskuddsordning for samisk og kvensk kunst og kultur i 2024, med økonomisk ramme på 500 000 kroner.

Kulturstipend for kunstnere

Ordningen *Kulturstipend for kunstnere* skal bidra til å stimulere kunstnerisk utvikling og aktivitet i Tromsø. Søker må være profesjonell kunstner bosatt i Tromsø kommune. Kulturutvikling har ansvar for å koordinere ordningen.

Frem til 1997 ble det årlig delt ut 2-5 stipender hvert år, som delte på den årlige stipendrammen. Fra 1997 har det kun blitt delt ut ett stipend hvert år. Dette har bidratt til å øke tildelingen per person. I tillegg økte stipendrammen fra 25 000 kroner til 35 000 kroner i 2023. Til tross for en viss økonomisk utvikling, er nok synligheten som følger med prisen minst like viktig som det økonomiske når det gjelder dette stipendet.

I perioden 1988 til 2023 har det blitt tildelt ca. 60 stipender. Tabellen under viser tildelinger fordelt på kunstuttrykk.⁵³

⁵³ Scenekunst inneholder teater, dans, dukketeater, scenografi og kostymedesign. Visuell kunst inkluderer også foto

Andelen tildelinger til scenekunst, visuell kunst og musikk er omtrent like store. Film og litteratur er kunstuttrykkene med færrest tildelinger, men er samtidig også områdene som har hatt færrest søkere.

Priser og utmerkelser

I tillegg til ordningene skissert over deler Tromsø kommune årlig ut priser og utmerkelser som Kulturutvikling er sekretariat for:

- Kulturprisen
- Kulturvernprisen
- Hedersprisen

Kulturprisen tildeles kunstnere og kulturarbeidere eller andre som har utmerket seg i særlig positiv kulturell sammenheng.

Kulturvernprisen skal stimulere til tiltak som viderefører kulturarven på en positiv måte. Prisen kan tildeles personer, institusjoner, lag eller foreninger.

Hedersprisen deles ut til utøvende kunstnere og kulturarbeidere som gjennom sine prestasjoner har skapt kunstglede og opplevelser utenom det vanlige for Tromsø kommunes befolkning.

Alle prisene deles ut av ordfører på landets siste kommunestyremøte. Tildelingen er fra 2023 på kroner 35 000 kroner pluss et kunstverk. Alle kan sende inn forslag til de ulike prisene, med unntak av hedersprisen som blir utnevnt av en egen komite.

Kunstordningen

Blant de foreslåtte tiltakene i Kunstplan Tromsø 2017-2022, var å innføre en ordning der 1,25 % av kommunens totale investeringsbudsjett skulle gå til kunst i det offentlige rom.

I 2018 kom det på plass en kunstordning, hvor 1 % av kommunens samlede investeringsbudsjett settes av til kunst i det offentlige rom. Ordningen bidrar til at kommunen kan utvikle også områder som ikke er nybygg, som for eksempel skolegårder, parker og andre byrom – og fylle disse med kunst.

Kunstordningen administreres i samarbeid mellom seksjon for kultur og Enhet for utbygging/Seksjon for bygg, Enhet for Park, idrett og friluft og Enhet for veg/Seksjon for utemiljø og mobilitet.

Fra 2019-2023 har det blitt satt av midler til 18 prosjekter, med en samlet tildeling i hele perioden på kr. 33 650 000. Få av søknadene og tildelingene har gått til Tromsø-baserte kunstnere. Det kan ha ulike årsaker, men det bør være en ambisjon å få flere lokale kunstnere til å søke på ordningen i årene som kommer.

Kunstordningen bidrar til at kommunens kunstsamlinger stadig øker. Da dette er offentlig innkjøpt kunst, er det viktig med god forvaltning og formidling av samlingene. Tromsø kommune har inngått en avtale med Norges kunstdatabase, som er et nettbasert forvaltnings- og publiseringssystem (hjemmeside) for kunst.⁵⁴ Per 2023 har systemet blitt tatt i bruk som registreringsverktøy, mens hjemmeside-løsningen skal tas i bruk senere.

⁵⁴ Kunstrom - Norges Kunstdatabase sitt administrasjons- og formidlingsverktøy

Det finnes per i dag ingen ordning for fysisk drift og vedlikehold av kunstsamlingen som er bygd opp gjennom ordningen. Et eksempel på en kritisk situasjon var da verket *Else* på Langnes blåste bort i 2022. Det bør settes av midler til drift og vedlikehold av samlingene utenfor de avsatte investeringsmidlene.

Et annet behov for å styrke ordningen fremover er tilgang på kunstfaglige prosjektledere til de ulike prosjektene som innvilges. Det er innledet et samarbeid mellom de regionale kunstsentrene og KORO (Kunst i offentlige rom) for å gi opplæring i kunstkonsulentarbeid, som møtølges opp videre.

Kulturfrivillighet

I regjeringens nye kulturfrivillighetsstrategi defineres kulturfrivillighet som:

den frivillige virksomheten som foregår på områdene musikk, scenekunst, visuell kunst, litteratur, dataspill, film og kulturarv. Eksempler på dette er kor, korps, opera, band, festivaler, dansegrupper, spellemannslag, filmklubber, dataspilltreff, amatørteater, revy, spel, lesesirkler, historielag, venneforeninger for museum og kunstklubber. Kulturfrivilligheten er også frivillig virksomhet på området kulturarv, både den materielle og den immaterielle kulturarven. Den omfatter også faste kulturminner og kulturmiljø, muntlige tradisjoner, skikker, ritualer og ferdigheter knyttet til tradisjonelle håndverk. Samtidig bruker kulturmiljøforvaltningen begrepet kulturmiljø som samlebetegnelse for kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Kulturfrivillighetens aktiviteter skjer både i organisasjoner, i frivillighet og i spontane aktiviteter.⁵⁵

Kulturfrivilligheten har en viktig rolle i kulturlivet i Tromsø på alle nivåer – fra amatørnivå til profesjonelt nivå.

2022 var Frivillighetens år, og Tromsø kommune arrangerte i den forbindelse dialogmøter og frivillighetskonferanse. Blant innspillene som kom inn var:

- mangel på lokaler
- ønske om portal for frivillige/aktiviteter
- ønske om differensierte priser til frivillige lag og foreninger
- bedre oversikt over tilskuddsmidler

Disse innspillene harmonerer både godt med foreslåtte innsatsområder i regjeringens kulturfrivillighetsstrategi (nærmere beskrevet under kapittel 2) og med innspill som kom inn på kulturdialogen om frivilligkultur i september 2023. Supplerende innspill fra kulturdialogen:

- ønske om søkbare driftstilskudd til frivillige aktører
- ønske om veiledning til å skrive søknader
- arrangører må jobbe med å få nye, yngre frivillige på helårsbasis
- etablere kulturvariant av Turbo
- bli bedre på universell utforming og tilgjengelighet

Ansaret for å følge opp frivilligheten i Tromsø kommune er fordelt mellom ulike seksjoner og avdelinger i kommunen. Seksjon for samfunn, innovasjon og næring tildeler årlig driftstilskudd til bydelsråd og utviklingslag, mens kultur, idrett og helse har ansvaret for diverse tilskuddsordninger (aktivitetsmidler) som frivillige aktører kan søke på. Kulturseksjonen har også ansvar for å følge opp og godkjenne de to frivilligsentraler i Tromsø: Bymisjonen og Røde kors.

⁵⁵ Rom for deltagelse – regjeringens kulturfrivilligstrategi 2023-2025, side 6

I 2023 ble det opprettet en samarbeidsgruppe i kommunen som skal jobbe med bedre samordning av tilskuddene for brukerne. Det har også lenge vært planlagt å ansette en egen frivilligkoordinator i Seksjon for samfunn, innovasjon og næring, som blant annet skal jobbe med ny frivilligstrategi for Tromsø kommune.

Kulturutvikling forvalter flere tilskuddsordninger som er søkbare for frivillige og amatører:

- Kulturvern og lokalhistorie
- Diverse kulturformål
- Fritidsklubber i distriktene
- Nærmiljø og frivillighet
- Musikkorps
- Flerkulturelle tiltak

Kulturarv

Kulturarv er en kilde til kunnskap om fortiden, og samtidig en ressurs for å oppnå en bærekraftig samfunnsutvikling. Kunnskap om kulturarven er også viktig for menneskers identitet og følelse av tilhørighet til det samfunnet de lever i. Å ta vare på, videreføre og formidle kunnskap om den lokale kulturarven, er derfor en viktig oppgave for Tromsø kommune. For å ivareta mangfoldet i samfunnet er det viktig at kulturarven som bevares og formidles er representativ for befolkningen. Tromsø kommune har et spesielt ansvar for å ivareta og synliggjøre den samiske og kvenske befolkningen.

Kulturarv er en samlebetegnelse for både museumssektoren, det frivillige kulturvernet og kulturminnesektoren, og omfatter både materielle og immaterielle uttrykk.

Kulturarvfeltet i Tromsø består av enkeltpersoner, frivillige aktører, museer og arkiver og forvaltningen, som til sammen gjør en stor innsats for å forvalte og formidle kulturarven.

Eksempel på aktører er: Fortidsminneforeningen Tromsø, Arctandria Tromsø kystlag, Bondeungdomslaget i Tromsø, Perspektivet museum, Tromsø Forsvarsmuseum, Norges Arktiske universitetsmuseum, Tussøylaget, Tromsø gravlunds vel, Tussøyforeninga, Tromsø brannhistorisk samling, Lokalhistorisk samling, Byarkivet, Kvensk forening, Tromsø sameforening, Sadio Nor, Tromsø husflidslag og andre husflidslag, Skiltkomiteen til Tromsø bys vel med flere.

Ansvarsdeling og oppgaver:

På nasjonalt nivå er Riksantikvaren direktorat for kulturminneforvaltningen, mens Kulturdirektoratet har hovedansvaret for utvikling av museumssektoren. I Tromsø kommune har seksjon for byutvikling hovedansvar for oppfølging av kulturminneloven og kulturmiljøpolitikken, mens seksjon for kultur har ansvar for andre oppgaver som beskrives nærmere under.

Kulturseksjonens oppgaver på kulturarvfeltet er i hovedsak knyttet til tilskuddsordninger, diverse tverrfaglige samarbeid-, rådgivning- og utredningsoppgaver på feltet, og ikke minst oppfølging av samarbeidsavtalen med Sametinget. Sistnevnte innebærer oppgaver som:

- Samarbeid om samiske stedsnavn til skilting i offentlig bruk, navn på kart, steder og bygder, på kommunale anlegg og bruk av kommunenavnet - Romssa suohkan.
- Formidling av de samiske kulturminnene i Romssavåggi/Tromsdalen og Råvdnjemuotki/Finnheia i perioden 2021-2024.

Eksempel på annet tverrfaglig samarbeid i Tromsø kommune som kulturseksjonen deltar i, er oppfølging av forvaltningsplanen for Hella og prosjektet Fotefar not nord, i samarbeid med fylkeskommunen.

Museumsfeltet i Tromsø:

Tromsø kommune gir et fast årlig driftstilskudd til Perspektivet museum, som del av et spleiselag mellom kommune, fylke og stat. Tromsø forsvarsmuseum har de siste årene mottatt tilskudd over den søkbare tilskuddsordningen Kulturvern og lokalhistorie, men mottar ikke fast driftstilskudd.

Etter museumsreformen i 2001 gjensto bare Perspektivet museum i kommunens portefølje. Polarmuseet ble overtatt av Universitetsmuseet, som finansieres over Kunnskapsdepartementet. Nordnorsk kunstmuseum fortsatte å være statlig finansiert på grunn av regionalt ansvar for hele Nord-Norge.

Museumsreformen skulle bidra profesjonalisering og større fagmiljøer, blant annet knyttet til arbeid med samlingsforvaltning. Den skulle også legge til rette for faglige nasjonale nettverkssamarbeid innenfor ulike temaer, som bygningsvern, kystkultur, mangfold, kunst osv.⁵⁶

Planer om å etablere et konsolidert Nordområdemuseum bestående av Tromsø museum, Perspektivet museum, Polarmuseet og Nordnorsk vitensenter (og eventuelt flere museer) ble på slutten av 00-tallet skrinlagt på grunn av manglende finansiering. Til forskjell fra mange andre norske byer har derfor ikke Tromsø kommune noen store konsoliderte museer underlagt Det nasjonale museumsnettverket/Kulturdepartementet. Denne strukturen bidrar til fragmenterte fagmiljøer, for eksempel innenfor samlingsforvaltning og bygningsvern.

Blant innspillene på kulturdialogen om kulturarv var:

- behov for mer kompetanse på samlingsforvaltning, bygningsvern og tradisjonshåndverk
- behov for magasinplass og lagringsplass for samlinger
- viktig å beskytte trehusbebyggelsen
- viktig å ta vare på samlinger fra andre aktører enn de profesjonelle museene

Det ble også her pekt på at Tromsø mangler museale funksjoner og ansvar på lokalhistorie etter museumsreformen.

Blant tiltakene i handlingsprogrammet til forrige kulturplan var: «Vurdere hvordan historiske samlinger som i dag drives av frivillige kan ivaretas i fremtida gjennom samarbeid».⁵⁷ Mer samarbeid mellom det profesjonelle og det frivillige kulturfeltet var også blant innspillene på kulturdialogen.

Frivilligheten kan være en viktig ressurs for museene, men samarbeid forutsetter tydelige rammer og ansvarsdeling. Det profesjonelle museumsfeltet er et eget fagområde som styres av standarder, etiske regelverk og nasjonale krav og føringer, for eksempel knyttet til innsamling og samlingsforvaltning.

⁵⁶ Kulturdirektoratet har ansvar for å koordinere nettverkene: [Museumsnettverkene \(Kulturdirektoratet\)](#) ⁵⁷ Under delmål 16. Tromsøs historie, kulturminner og stedsutvikling side 51

Behovet for mer kompetanse på bygningsvern tas også opp i høringsversjonen av den nye Kulturmiljøplanen i Tromsø kommune. Blant de skisserte tiltakene i planen er: Utredning av behov for bygningsvernseter i Tromsø (innen juli 2026).

Innsatsområder:

- Oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport (2023)
- Legge til rette for mer samarbeid på tvers av ABM-sektoren
- Styrke dialogen internt i kommunen og med ny fylkeskommune
- Jobbe videre med å kartlegge lokalhistoriske samlinger/lage en strategi for bevaring av disse
- Eventuelt bidra inn i kartlegging av seksjon for bymiljø sin utredning av behov for bygningsvernseter

Den kulturelle skolesekken

Nøkkeltall DKS 2023	
Antall kunstnermøter	22 073
Antall produksjoner	63
Antall arrangement	668
Antall utøvere	182

Den kulturelle skolesekken (DKS) er en nasjonal ordning som sikrer at alle skoleelever i Norge får oppleve profesjonell kunst og kultur hvert år. Tilbudene skal være av høy kvalitet, og vise hele bredden av de seks kulturuttrykkene: film, kulturarv, litteratur, musikk, scenekunst og visuell kunst.

DKS har vært en viktig nasjonal kulturpolitisk satsning siden 2001, og er nå landets største oppdragsgiver for kunstnere. Ordningen er basert på samarbeid mellom Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet/opplæringssektoren, og alle landets fylkeskommuner og kommuner. I 2016 fikk *Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge* ansvar for å forvalte, koordinere og utvikle ordningen.

DKS Tromsø har siden oppstart i 2001 vært en «direktekommune», med eget ansvar for koordinering, programmering og utvikling tilbudet til grunnskolen i kommunen. DKS Tromsø fikk etter søknad fornyet sin status som direktekommune i 2023. Tilbudet til videregående skoler ivaretas av fylkeskommunen.

DKS Tromsø finansieres av statlige spillemidler og kommunale midler. Det statlige tilskuddet finansierer produksjonskostnader. Det kommunale tilskuddet finansierer lønn, administrasjon, transport og øvrige produksjonskostnader.

Overordnet består programinnholdet i Tromsø DKS av:

- Faste (obligatoriske) tilbud, for å sikre at alle barn får minst ett tilbud i året
- Valgfrie bestillingstilbud som skolene selv bestiller i tillegg til de faste tilbudene

DKS Tromsø har pr. i dag to faste heltidsstillinger, én leder og én produsent (DKS-adm.) I tillegg programmeres og administreres verkstedtilbud til utvalgte klassetrinn av fem koordinatore/fagsenter underlagt enhetene TVIBIT, Kulturskolen og Tromsø bibliotek og byarkiv (tilsvarende ca. 0,80 årsverk). Verkstedene er del av det faste tilbudet.

Fremtidsbildet:

Tromsø DKS skrev en ny treårig plan i 2022, som inneholder en strategidel med beskrivelse av mål, tiltak og fokusområder fremover. Strategien bygger i stor grad på tidligere målsettinger, men er også tilpasset nye føringer, rammer og systemer for ordningen.

Innsatsområder i DKS-planen:

- Videreutvikle programmeringsrutiner og programråd for å sikre best mulig kvalitet, representativitet og bredde i tilbudet
- Bidra til å initiere og utvikle nye produksjoner, i samarbeid med relevante aktører
- Styrke samarbeidet med skolene, skoleledelse og kulturkontakter
- Styrke arbeidet med elevmedvirkning, fra programmering til avvikling av tilbud
- Jobbe videre med implementering av DKS-portalen i alle ledd

Den økonomiske utviklingen i DKS-ordningen bærer de siste årene preg av årlige økte honorarsatser og kostander, uten økning i statlig tilskudd. I tillegg har fordelingsnøkkelen for fordelingsnøkkelen for det statlige tilskuddet blitt endret, med bortfall av tidligere infrastrukturtillegg. For Tromsø DKS har det medført et nedtrekk på 27% av det statlige tilskuddet, noe som tilsvarer i underkant av én million kroner. Nedtrekket får konsekvenser for programtilbudet som midlene er øremerket til.

DKS-administrasjonen fikk i 2023 mandat fra kultursjefen til å:

- Vurdere hvordan dagens modell/organisering av DKS i Tromsø kommune treffer nye økonomiske rammer, mål, føringer og systemer for ordningen
- Komme med forslag til videre utvikling og organisering av DKS Tromsø

Den kulturelle spaserstokken

Den kulturelle spaserstokken (DKSS) er en nasjonal satsning som har som mål å sørge for profesjonell kunst- og kulturformidling av høy kvalitet til eldre. Ordningen er et eksempel på hvordan kunst- og kultur kan bidra til livskvalitet i alle faser av livet.

Gjennom ordningen skal det legges til rette for økt samarbeid mellom kultursektoren og helse- og omsorgssektoren, slik at det blir utviklet gode kunst- og kulturprosjekter lokalt, innenfor et mangfold av sjangere og uttrykk. Ordningen skal også bidra til at eldre får et tilpasset kulturtilbud på arenaer der de er i dagliglivet.

DKSS ble til i et samarbeid mellom daværende Kultur- og kirkedepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet i 2007. Tromsø var blant de første kommunene som fikk innvilget søknad om tilskudd samme år. Satsningen er sammen med DKS en viktig oppdragsgiver for freelance-kunstnere i Norge.

DKSS Tromsø har som målsetting at alle på sykehjem eller hjemmeboende som mottar hjelp fra kommunen skal få muligheten til å delta på kulturarrangementer.

DKSS Tromsø har en ansatt produsent i en fast 50%-stilling, finansiert av kommunen. Produsenten samarbeider med trivselskoordinatorer på mottakerinstitusjonene, som bidrar med tilrettelegging og avvikling av tilbudene.

Programtilbudet finansieres av statlige tilskuddsmidler som forvaltes av fylkeskommunen.

Nåværende tilskudd dekker omtrent 12 produksjoner i året, som i hovedsak tilbys institusjonene

(sykehjem og dagsentrene). I 2022 deltok ca. 2500 beboere, pårørende og ansatte på de ulike tilbudene.

I tillegg til å være et viktig tilbud for helsesektoren, bidrar DKSS med oppdrag til lokale kunstnere og artister. Samarbeid med andre kulturinstitusjoner og kommunale tilbud er også svært viktig, som eksempel: Hålogaland Teater, Nord Norsk kunstmuseum, Perspektivet Museum, Arktisk Filharmoni, Den kulturelle skolesekken og Kulturskolen.

Fremtidsbildet:

Det blir stadig flere eldre som trenger hjelp og omsorg. DKSS Tromsø har som mål å nå enda flere eldre med tilbudet. Det er fortsatt to grupper som mangler et godt nok DKSS-tilbud i Tromsø kommune: de hjemmeboende eldre som er for dårlig til å komme seg til konserter og kulturaktiviteter på egen hånd, og de aller sykeste av dem som bor på sykehjem.

Det er blant de hjemmeboende eldre som trenger hjelp i hjemmet, at vi vil få den største veksten i årene fremover. DKSS har derfor som målsetting å utvide tilbudet til også å omfatte hjemmeboende eldre. Behov og tiltak for å nå de målsettingen er:

- Økt programtilskudd og økte tilskudd til transportutgifter
- En utvidelse av produsentstillingen
- Fortsette å videreutvikle samarbeidet med Avdeling for helse og omsorg
- Fortsette å samarbeide med ulike aktører

Mangfold og inkludering

Ifølge kulturlovens formålsparagraf skal alle ha mulighet til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk. Dette gjenspeiles videre i de nasjonale kulturpolitiske målene om et fritt og uavhengig kulturliv som:

- skaper og formidler et kulturtilbud som blir opplevd som relevant, og som representerer befolkninga
- er tilgjengelig for alle og oppmuntrer den enkelte til å oppleve og delta i kulturaktiviteter

Inkludering og mangfold er også nedfelt i KPS hvor det blant annet står at Tromsø kommune skal «legge til rette for inkludering og kulturelt mangfold på møteplasser og i samfunnsutviklingen», og «sikre at alle barn og unge kan delta i fritids-, kultur- og idrettsaktiviteter».

Kulturutvikling bidrar med faglig kompetanse og koordinering av kommunale planer og strategier på mangfoldfeltet, som eksempel *Handlingsplan 2024-2027 for kjønns- og seksualitetsmangfold* og pågående arbeid med ny *Temaplan mot rasisme og diskriminering*. Kulturutvikling har også vært involvert i en ny kartlegging av behov, mål og innhold i møteplasser og samlingspunkt for det internasjonale miljøet i Tromsø kommune.⁵⁸

Under beskrives pågående satsninger som skal bidra til økt mangfold og inkludering:

Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner:

⁵⁸ PwC 2024

Kulturutvikling har ansvar for den lokale forvaltningen av IMDi-støtteordningen Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner. Ordningen består av både prosjektstøtte og driftsstøtte. Alle lag, foreninger og frivillige organisasjoner som er registrert i frivillighetsregisteret, og har medlemmer bosatt i Tromsø kommune, kan søke. Formålet med ordningen er å øke arbeids- og samfunnsdeltakelsen blant flyktninger, innvandrere og deres barn. Gjennom ordningen kan man blant annet søke støtte til kulturformål.⁵⁹

Opplevelseskortet:

Opplevelseskortet ble opprettet i 2018, i samarbeid mellom Nav Tromsø og Tromsø kommune. Ordningen bidrar til at barn og unge fra familier med vedvarende lavinntekt kan delta i fritids-, kultur- og idrettsaktiviteter. Ordningen bidrar også til å forebygge utenforskap, og skal være lavterskel, inkluderende og så lite stigmatiserende som mulig.

I 2018 ble det delt ut 200 opplevelseskort, og i perioden 2019 til 2022 ble det årlig delt ut 300 kort. I 2023 ble antallet økt til 500 kort. NAV Tromsø tildeler 300 av kortene, mens helsesykepleiere i kommunen deler ut 200 kort. Dette skjer gjennom samtale med barnet og foresatte på skolen eller helsestasjonen.

Fra 2023 har opplevelseskortet blitt delt ut via nettsiden Friskus⁶⁰, som et digitalt opplevelseskort. Omleggingen gjør det enklere å hente ut statistikk på bruk av kortet fremover. Det skal jobbes videre med utvikler for å forbedre brukeropplevelsen.

Ordningen er et samarbeid med per i dag 24 ulike opplevelsessteder innen kultur, idrett og fritidsfeltet i Tromsø, som i hovedsak stiller med gratis billetter til ordningen. Disse er:

- Arktisk filharmoni
- Aurora kino Fokus
- Fjellheisen
- Hålogaland teater
- Ishavskysten friluftsråd
- Lekeplaneten
- Nordlysfestivalen
- Nordnorsk vitensenter
- Polaria
- Polarmuseet
- Storgata Camping
- TIFF Junior
- Tromsdalen ungdoms- og idrettslag
- Tromsø idrettslag
- Tromsø alpinpark
- Tromsø barnefilmklubb
- Tromsø ishall
- Norges arktiske universitetsmuseum
- Tromsøbadet
- Tromsø klatresenter

⁵⁹ Oversikt over tilskudds- og støtteordninger, Tromsø kommunestøtteordninger-innen

⁶⁰ Friskus Tromsø - Aktiviteter og frivillighet

- Tromsø sport- og eventsenter
- Tromsø Storm
- Tromsø kommune: Fritid
- Buldreterminalen

Fra 2024 vil det også gis støtte til utgifter til fritidsaktiviteter, med tilskuddsmidler fra Bufdir.

Prosjekt - økt kulturdeltagelse blant barn og unge:

Tromsø kommune ansatte i 2023 en prosjektleder til et treårig prosjekt, som skal bidra til økt deltagelse for barn og unge i kultur- og fritidsaktiviteter i Tromsø. Det skal jobbes med økt deltagelse i både kommunale kulturtilbud, samt tilbud fra kulturinstitusjoner, festivaler og det frivillige kulturlivet. Prosjektet skal også bidra til kunnskapsutvikling, metodeutvikling og nettverksdannelse, som grunnlag for nye tiltak som kan bidra fremtidig økt deltagelse og inkludering av barn og unge i kulturlivet.

Aktiviteter som skal bidra til å nå prosjektets målsetting er:

- Kulturguider, grupper som deltar på aktivitet sammen
- Kunnskapsbygging i samarbeid med forskere og andre aktuelle aktører
- Bruke skolene som arena for rekruttering og aktivitet
- Nettverksarbeid og samarbeid med andre aktører om tilrettelegging og mangfoldkompetanse
- Formidle informasjon om oppleveleskortet og Friskus

Friskus:

I 2022 tok Tromsø kommune i bruk den digitale aktivitetskalenderen Friskus for å samle alle kommunens aktiviteter på en plass.⁶¹ Tilskuddsmottakere fra Tromsø kommune skal også bruke Friskus, i tillegg oppfordres andre arrangører – både frivillige og profesjonelle - til å legge ut sine arrangementer i kalenderen. Friskus brukes også til å tildele digitale oppleveleskort. En rekke andre norske kommuner har tatt i bruk det samme verktøyet, og hver kommune har sin egen nettside.

Målet er å få en samlet oversikt over alt som skjer i Tromsø på ett sted, for å gjøre det enklere for byens befolkning å ta del i kulturtilbudene og andre fritidstilbud. For å nå dette målet må det jobbes videre med informasjon og videreutvikling av siden.

Innsatsområder mangfold og inkludering:

- Videreutvikle friskus og oppleveleskortet
- Økt deltagelse av barn og unge i kulturlivet
- Økt deltagelse av innbyggere med innvandrerbakgrunn i kulturlivet
- Å forebygge og bekjempe rasisme og diskriminering
- Å etablere internasjonale møteplasser

⁶¹ Friskus Tromsø - Aktiviteter og frivillighet

Kapittel 9: Tromsø bibliotek og byarkiv

Avdelinger	Lokalisering
Hovedbibliotek	Tromsø sentrum
Tromsdalen bydelsbibliotek	Tromsdalen, Ekornsenteret
Kroken bydelsbibliotek	Kroken ungdomsskole
Bokbuss	Barnehager og skoler utenfor Tromsøya
Lakselvbukt kombinasjonsbibliotek	Lakselvbukt skole
Brensholmen kombinasjonsbibliotek	Brensholmen skole
Fengselsbibliotek	Tromsø fengsel

Tromsø bibliotek og byarkiv er en over 150 år gammel offentlig kulturinstitusjon i Tromsø kommune, og har som oppgave å tilby bibliotek- og arkivtjenester til innbyggerne i Tromsø. Byarkivet har ansvaret for å forvalte kommunens eldre arkivmateriale. Bibliotekstjenesten er hjemlet i Lov om folkebibliotek og har til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon. Biblioteket skal også være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt.

Tromsø bibliotek og byarkiv er finansiert gjennom kommunale midler, men samarbeider om innkjøp til samlingen med Troms fylkeskommune, Fylkesbiblioteket. Fengselsbiblioteket er statlig finansiert og bokbussen får et lite driftstilskudd av Troms fylkeskommune.

I det følgende presenteres biblioteket og byarkivet separat.

Biblioteket

Nøkkeltall Biblioteket 2022	
Kommunal ramme	24 000 000
Antall årsverk	30
Antall utlån	323 481
Antall besøkende	324 664
Antall arrangementer	631
Bestand fysiske titler	214 355
Bestand e-medier	24 350 lisenser og titler
Utlån/bruk e-medier	23 618 nedlastninger og streamer

Folkebibliotekloven fastslår at alle kommuner skal ha et folkebibliotek med fagutdannet sjef. Lovens formålsparagraf sier at:

Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet.

Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt.

Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.

Bibliotekenes innhold og tjenester skal gjøres kjent.

Folkebibliotekene er ledd i et nasjonalt biblioteksystem.

Gjennom sitt lovpålagte oppdrag spiller bibliotekene en viktig rolle i demokratiet og kunnskapssamfunnet, i tillegg til å ha en kulturbærende og sosial funksjon i samfunnet. Folkebibliotek har et stort potensial som integreringsarena, og skal samhandle med lokalsamfunnet og være en møteplass for alle. Et godt folkebibliotek kan bidra til god folkehelse, livslang læring, stedsutvikling og bolyst, og til å minske kløften mellom de som kan og de som ikke kan, mellom de som har og de som ikke har.

Bibliotekene i Tromsø inneholder fag- og skjønnlitteratur, lydbøker, spill og stadig økende tilbud på digitale plattformer. Biblioteket er tilrettelagt med internett, digitale tjenester, lesesal, grupperom, kopimaskin og utskriftsmuligheter. Besøk og bruk varierer med åpningstider og størrelse på biblioteket. Alle bibliotek har meråpent, dvs. at biblioteket kan benyttes utenfor betjent åpningstid fra kl. 0700-2200.

Alle bibliotekene har faste arrangementer som lesesirkel, eventyrstund, strikkekafe, digital veiledning, litterært pusterom, kreativ lørdag, søndagsfilm, toast og gaming med mere. I tillegg produseres mange arrangement av mer aktuell karakter hver uke.

Bibliotektjenesten har et utstrakt samarbeid med organisasjoner, foreninger, næringsliv, utdanningsinstitusjoner og enkeltaktører i lokalsamfunnet. Biblioteket har også et tett samarbeid med skoler og barnehager. Alle bibliotek tilbyr klassebesøk med bokprat og formidling, deltar i foreldremøter og leverer bakkasser på forespørsel. Bokbussen kjører til alle skoler og barnehager som ligger i distriktene utenfor Tromsøya. Tromsø bibliotek er også fagsenter for litteraturprogrammet i Den kulturelle skolesekken og produserer hvert år litteraturtilbud til alle elever på 2. og 8. trinn i Tromsø-skolen.

Tromsø friby har en 20 % stilling som fribykoordinator, som er lagt til Tromsø bibliotek og byarkiv. I 2022 mottok Tromsø bibliotek og byarkiv den syvende Friby-forfatteren.

Samfunnstrender med betydning for utviklingen av biblioteksektoren

Leseferdighetene har gått ned:

Pisaundersøkelsen om lesing (2019) viser at 20 % av norske tenåringer har leseferdigheter under nivå 2, som er grensen for å kunne fullføre videre utdanning og delta i arbeidslivet. Bibliotekene spiller og kan spille en enda større rolle med å bidra til leselyst i årene som kommer.

Rask digital utvikling:

For at bibliotekene skal være attraktive for alle, må det fysiske og digitale tilbudet være like godt. Spesielt bør tilbudet av medier på digitale plattformer til barn og unge styrkes.

Behovet for gode bydelssamfunn og lokalsamfunn:

Bibliotekene har de siste årene blitt løftet fram i samfunnsforskningen som viktige møteplasser i lokalsamfunn. Bibliotekene er en arena der folk kan møtes uavhengig av sosial status, alder, legning, utdanning og etnisitet. Bibliotekene kan bidra til å forebygge ensomhet, særlig blant eldre. Investering i gode bibliotek kan gi positive ringvirkninger for bydeler og mennesker som bor i områdene rundt.

Lavkonjunktur og dyrtid:

Bibliotek utjevner forskjeller gjennom å tilby gratis kunnskap og kulturopplevelser til alle. I en tid som preges av økte levekostnader og økte forskjeller mellom folk, blir det viktig å ha infrastruktur som bidrar til utjevning og like muligheter for alle.

Behov og satsningsområder

Tromsø bibliotek og byarkiv har identifisert tre overordnede behov for å gjøre sine tjenester enda bedre og mer i tråd med føringer, samt låneres og samfunnets behov:⁶²

- Behov for oppgradering av hovedbibliotek og Kroken bydelsbibliotek
- Behov for bydelsbibliotek på Kvaløya
- Behov for økte budsjetter til faglig utvikling og solid drift

Behov for oppgradering av lokaler:

Dagens hovedbibliotek ble bygget i 2005 og ble ikke realisert som planlagt grunnet kostnadsbesparelser. Det bør igjen ses på om man burde realisere de opprinnelige planene fullt ut, med ansatte-areal mot Vestregata og et arrangementslokale/storsal inn i tunnelen. På denne måten kan bibliotekstjenesten få plass til mer og flere tjenester som ikke tilbys i dag, som eksempel bedre tilgang til grupperom, bedre kontorfasiliteter, mer egnet arrangementslokale, makerspace, lydstudio, storsal med mer.

Kroken bydelsbibliotek har en beliggenhet i et lite lokale i en gammel ungdomsskole. Lokalene er veldig små, fullstendig utdatert og ligger ikke der folk ellers ferdes. Biblioteket kan i dag ikke ha arrangement eller andre aktiviteter som krever plass, og klarer dermed ikke å nå sitt fulle potensiale for lokalmiljøet. Kroken er en bydel med stor befolkning, som ville kunne ha godt av et større, bedre og mer aktivt bydelsbibliotek.

Behov for bydelsbibliotek på Kvaløya:

Bibliotek og byarkiv når ikke ut med tjenester til alle innbyggerne sine. Nærhet til tjenestene er en viktig forutsetning for å nå alle, og selv om besøket på hovedbiblioteket er stort, så har vi en bydel tilsvarende en liten norsk kommune på Kvaløya som ikke har et nærbibliotek. Trenden i tida er å bygge tjenester og lokalmiljø med gode møteplasser, og uten bibliotek på Kvaløya klarer vi ikke å tilby gode nok tjenester.

Behov for økte budsjetter til faglig utvikling og solid drift:

Per i dag går over 90 % av budsjettet til å lønne ansatte, det gir lite rom for utvikling. Det er særlig behov for økte budsjetter til programmering/arrangementer og til anskaffelse av e-bøker og e-medier.

Byarkivet

I tråd med utviklingen i andre bykommuner, ansatte Tromsø kommune en byarkivar i 2003. Byarkivet er i dag organisert som et arkivteam underlagt Tromsø bibliotek og byarkiv. Enhetsleder for bibliotek og byarkiv er administrativ leder og ivaretar økonomi og personalansvar i enheten. Det faglige arkivansvaret ligger til byarkivaren, som er team-leder arkivteamet. Byarkivet har i dag 2.5 fagstillinger. I tillegg er en 100 % stilling som IKT-arkivar i digitalt depot tilbakeført byarkivet. En av arkivarene inngår i bibliotek og byarkivs felles formidlingsteam.

⁶² Basert på intern strategiprosess med egne ansatte i 2022

Arkivloven stadfester at alle kommuner skal ha arkiv og arkivdepot.⁶³ Formålet med arkivloven er «å tryggja arkiv som har monaleg kulturelt eller forskingsmessig verdi eller som inneheld rettsleg eller viktig forvaltningsmessig dokumentasjon, slik at desse kan verta tekne vare på og gjorde tilgjengelege for ettertida».⁶⁴

Annen relevant lov- og rammeverk for Byarkivet:

- Forvaltningsloven
- Personopplysningsloven
- Offentlighetsloven
- Åndsverksloven
- Riksarkivarens hovedinstruks for arkivbevaringsinstitusjoner i kommunesektoren
- Lov- og rammeverket for IKT-sikkerhet i offentlig sektor

Byarkivets overordnede ansvarsområder er:

- bevaring av arkiv
- formidling av arkiv
- veiledning

I det følgende presenteres disse ansvarsområdene, med tilhørende utfordringer og fremtidige behov, i korte trekk.

Bevaring av arkiv:

Byarkivet forvalter Tromsø kommunes eldre arkiv gjennom mottak av arkivavleveringer, depotforvaltning, sikringsarbeid, katalogisering og ordning av arkiv.

Byarkivet forvalter både analoge og digitale arkiver, noe som krever ulike typer kompetanse, ressurser og arbeidsmåter – blant annet når det kommer til sikring. Arbeidet med sikring av digitale arkiv innebærer blant annet kontinuerlig overvåkning av digitale formater og arkivbærere, tilgjengelig hardware og programvare, samt kontinuerlig oppdatering og utvikling av kompetanse.

Utfordringer og behov knyttet til bevaring:

- Det er lange etterslep på ordning og sikring av eldre arkiv. Under halvparten av byarkivets totale arkivbestand er ordet og katalogisert
- Behov for magasinplass, utsyr, programvare, og mottaksrom for arbeid med sikringstiltak og restaurering av analoge og digitale arkiv
- Behov for sikrings- og forvaltningskompetanse for både analoge og digitale arkiv

Se vedlagt Infrastrukturrapport for nærmere beskrivelse av tilstand og funksjons- og sikringsbehov for byarkivet.

Formidling av arkiv:

⁶³ § 6 og 18

⁶⁴ § 1

En av byarkivets primære oppgaver er å formidle kunnskap om lokalsamfunnet og arkiv til publikum og ulike samfunnsaktører, som kulturaktører, museer og det frivillige kulturvernfeltet. Arkivmateriale kan være viktige kilder til utstillinger, bøker, teaterstykker og andre kulturtjenester.

Innsynsbehandling i åpne arkiv kan tilrettelegges på byarkivets lesesal, men åpningstiden er begrenset. Byarkivet tilbyr også digitale formidlingstjenester, noe som er ressurskrevende dersom det gjelder analogt materiale. Antall innsynsbehandlinger har økt de siste årene, dette merkes særlig i barnevernarkivene.

Veiledning:

Byarkivet yter arkivfaglig veiledning og støtte, blant annet til enhet for arkiv/ seksjon for IT, digitalisering og arkiv, for å sikre at kommunens arkivdanning er i tråd med regelverket. Enhet for arkiv jobber nå med en ny arkivplan i Tromsø kommune, hvor byarkivet bidrar med innspill og veiledning.

Byarkivet har skrevet et mer omfattende kunnskapsgrunnlag, som blant annet inneholder mange innspill til kommende arkivplan. Mye av dette ligger under enhet for arkiv sitt ansvarsområde, når det gjelder den kommende kulturplanen er det derfor hovedvekt på oppgaver og behov knyttet til bevaring og formidling.

Behov og satsningsområder Byarkivet:

- Byarkivet ønsker å styrke arbeidet med arkivformidling og digitale tjenester, samt samarbeid med ABM-sektoren om formidling, men det vil kreve økt bemanning
- Som resultat av kommunens satsning på samisk og kvensk kultur og språk, kan det på sikt bli behov for kompetanse på disse områdene også i formidlingsarbeidet
- Rask digital utvikling krever utvikling av brukervennlige digitale løsninger, som kan tas i bruk av alle også de eldre

Kapittel 10: Tvibit

Nøkkeltall Tvibit 2022	
Kommunal ramme	13 300 000
Annen finansiering	16 300 000
Antall årsverk	21
Antall besøkende	87 425
Antall tildelinger Tvibit filmfond	23
Antall filmer laget	234
Antall deltakere kurs og workshop film	2 004
Antall deltakere Kreativ teknologi	2 576
Antall solistøvinger	832
Antall bandøvinger	930
Undervisningstimer Musikkfabrikkene	670
Belegg Kysten studio	50 %
Antall konserter	33
Antall publikum på konserter	2 415
Antall kunder Kafé Kringla	14 934

Ungdomshuset Tvibit ble først opprettet og lokalisert i leide lokaler i Fredrik langes gate i 2000. I 2016 ble Ungdomshuset Tvibit slått sammen med tidligere Musikkens hus, KOFOR og Kysten studio, i nye lokaler i den gamle brannstasjonen i Parkgata 27 under navnet Tvibit. I 2021 ble Tvibit organisert som enhet under seksjon for kultur i avdeling for utdanning, oppvekst og kultur i Tromsø kommune.

Tvibits samfunnsoppdrag er å tilby profesjonelle fasiliteter for kulturprodusenter, tilrettelegge for en bred deltakelse i kulturlivet og å bidra til ungdomsdeltakelse og egenkraftmobilisering. Tvibit setter med dette søkelys på både bredde og topp – fra begynner til profesjonell. Huset har fokus på både lavterskeltilbud, talentutvikling og entreprenørskap. Tvibit spiller en spesielt viktig rolle i å fremme kultur og medvirkning blant unge i regionen.

Tvibit er organisert i ulike avdelinger/satsningsområder som her presenteres kort.

Ung (15-30):

Tvibit tilbyr en rekke aktiviteter og tilbud rettet mot målgruppen 15-30 år. Innenfor Tvibit Ung kan man gjøre alt fra å henge og delta på tilbud, til å starte opp egne prosjekter, delta på kurs og låne utstyr eller lokaler.

Eksempler på tiltak og satsninger:

- Tromsø ungdomsråd
- Hybel
- Vennskapsbyprosjekt med Gaza
- Tvibitstigen (støtteordning)
- Ung kulturrabatt
- Deltakerskolen

Tromsø ungdomsråd er ungdommens kommunale medvirkningsorgan i Tromsø. Rådet er partipolitisk uavhengig. Tvibit har ansvar for å legge til rette for- og sikre kontinuitet i ungdomsrådets arbeid.

Hybel er et tilbud til hybelboere fra distriktet som flytter til Tromsø for å gå på videregående skole. Tilbudet skal bidra til integrering av hybelboere i ungdomsmiljøet i Tromsø, gjennom ulike aktiviteter.

Vennskapsbysamarbeid mellom Tromsø og Gaza innebærer blant annet kunst- og kultursamarbeid mellom ungdommer fra Tromsø og Gaza.

Tvibitstigen er en lavterskel ordning som gir tilskudd til selvstyrte ungdomsprosjekter i hele landsdelen. Ordningen bidrar til å stimulere nye aktiviteter og nye talenter, den bidrar også til nettverksbygging og gir en god oversikt over talenter og miljøer i hele Nord-Norge.

Deltagerskolen er en satsning som retter seg spesielt mot unge flyktninger og innvandrere mellom 15 og 25 år. Satsningen startet som et prosjekt i 2017, med formål om økt deltakelse av barn og unge med minoritetsbakgrunn i kultur og fritidstilbudene.

Eksempler på tiltak Deltagerskolen:

- TrAP Tromsø Pilot (2017-2019), i samarbeid med Trancultural Arts Productions og med tilskudd fra Kulturrådet. Prosjektet er avsluttet, men videreført som Tromsø World Festival.
- Tromsø Global (tidligere Internasjonal uke), i samarbeid med innvandrerrag og -foreninger.
- Skeiv mandag, i samarbeid med Skeiv Ungdom, Arctic Pride, Fri Troms og Enhet for fritid.
- Fargespill (tidligere Flere farger), i samarbeid med Hålogaland Teater og Arktisk Filharmon.

Film og teknologi:

Tvibit Film er et kompetanse- og ressurscenter for ung filmkultur. Tvibit Film selger også tjenester, som eksempel filmverksteder til Den kulturelle skolesekken, og utvikler talenter gjennom Tvibit Filmfond.⁶⁵ Blant Tvibit Film sine satsingsområder er kreativ teknologi, med formidling av spill og nye medier. Medielab, Spillonsdag, Makerspace og Filmgrupper er eksempler på faste aktiviteter.

Andre aktiviteter og satsningsområder:

- Filmverksteder og spillformidling
- Talentutvikling og bransjebygging
- Tvibit Filmfond
- Nordisk Ung Filmfestival
- Utstyrsutlån og fasiliteter for å klippe og ferdigstille filmprosjekter
- Norges Beste Gamer
- Led-Volum Virtuell produksjonsstudio i Tromsø

Tvibit Musikk:

Tvibit Musikk tilbyr et bredt spekter av ressurser, øvingsfasiliteter, utstyr og kunnskap – for både nybegynnere og profesjonelle i alle aldre. Lokalene i Parkgata inneholder øvingsrom, stort profesjonelt lydstudio, små studioer, scene og et kompetansesenter med kontorfellesskap hvor flere av byens sentrale musikkaktører holder hus.

Musikkfabrikkene i Tromsø er eksempel på et lavterskeltilbud for unge mellom 12 og 30 som har lyst til å lære seg å spille et instrument, synge eller spille i band.

⁶⁵ Deler årlig ut tilskudd på mellom 300 000-450 000 kroner til unge filmtalenter.

Tvibit Musikk er med på å utvikle Musikkfest Tromsø – et gratis utendørs musikkarrangement som arrangeres på ulike scener i Tromsø sentrum i august hvert år, hvor lokale artister i ulike aldre står på scenen.

Kreativ virksomhet/kulturnæring:

Yoghurt, etablert i 2006, fungerer som Tvibits utviklingssted for kulturnæringer og kreativ virksomhet. Etter åpningen av Tvibits nye hus i 2016 har Yoghurt konsentrert seg om prosjektbasert utviklingsarbeid, veiledning, kursing og kontorutleie for kreative kulturelle prosjekter i husets 3. etasje. Eksempler på dagens leietakere er Rakettnatt, Musikkontoret Nord, Troms Musikkråd, Nordisk Ung Filmfestival, Bukta Tromsø Open Air Festival, Tromsø Jazzfestival, Tromsø Musikkole og Troms barne- og ungdomsråd.

Behov og satsningsområder Tvibit

Utvidelse av fysiske lokaler:

Nye Tvibit åpnet i 2016, i et kommunalt-eid bygg på 3000 m² (i den gamle brannstasjonen). Allerede i 2018 opplevde Tvibit at lokalene begynte å bli for små. Tilbudsporteføljen har økt og flere grupper ønsker seg tilgang på lokaler. Behovet kommer til å øke ytterligere, spesielt med tanke på at Tromsø blir Europeisk ungdomshovedstad 2026, med tilhørende forventninger om økt infrastruktur til ungdomsaktiviteter og ungdomsmedvirkning - også i kjølvannet av 2026. Tvibit har foretatt interne og eksterne kartleggingsprosesser av funksjonsbehov. Dette beskrives nærmere i den vedlagte rapporten *Vurdering av kulturell infrastruktur i Tromsø*.

Styrke Tromsø ungdomsråd:

Tromsø ungdomsråd har behov for økte ressurser, både til oppfølging (sekretærstilling) og til deltakelse i eksterne arrangementer og prosesser med mere. I tillegg bør det utvikles og iverksettes metoder og opplæringsprogrammer for deltakelse i prosesser internt i Tromsø kommune.

Styrke den internasjonale satsingen

Med status som Europeisk ungdomshovedstad i 2026 vil antallet internasjonale samarbeidsprosjekter øke og Tromsø kommunes forpliktelser innen internasjonale satsinger vil bli større. Det vil blant annet gjennomføres Arctic Youth Dialogue-aktiviteter i årene 2024-2027, en satsing som krever medfinansiering fra Tromsø kommune i form av lønnsmidler, tilgang til infrastruktur og aktivitetsmidler. Denne satsingen knyttes også til Tromsøs rolle som arktisk hovedstad og til Norges lederskap i Arktisk Råd.

Styrking av satsningen på innovasjon og kreativ teknologi:

Arbeidet med digitale plattformer har aldri vært mer relevant, og samfunnet har endret seg betraktelig på grunn av det. I fremtiden vil historiefortelling gjennom film og interaktive medier, virtuelle produksjoner, dronepiloting, live-streaming, spillutvikling og kreativ teknologiutforskning være naturlige måter for unge mennesker å uttrykke seg på.

Ny teknologi legger grunnlaget for fremtidens samfunn, og unge mennesker er driverne i denne utviklingen. Tvibit Film har i perioden fra 2019 utviklet en satsing på nye media og kreativ teknologi blant unge mennesker i Nord-Norge. Satsningen finansieres av SpareBank1 Nord-Norge frem til 2024. Prosjektet, som startet som et initiativ for å utnytte de mulighetene som ligger

innenfor nettbaserte plattformer for deling, produksjon og distribusjon av spill, historier og underholdning, har vært en enorm suksess og er enestående i norsk sammenheng.

Tvibit ønsker å bygge ut satsingen i årene som kommer, blant annet gjennom å bli et nasjonalt senter for talentutvikling innen film, spill og kreativ teknologi, samt etablere Tvibit som det første autoriserte Unreal Engine Training Center i Norden. I 2023 åpnet Tvibit et studio for virtuell produksjon (VP), som fra 2024 vil fungere som treningsarena for teknikere og filmskapere som ønsker å trene seg opp på et raskt ekspanderende felt innen filminnspilling og spillutvikling.

Fra 2025 må satsingen på Kreativ Teknologi sikres økonomisk, da langvarig tilskudd fra spareBank1 Nord-Norge avsluttes etter perioden.

Økt kommunalt rammetilskudd:

Flere av satsningene over vil kreve økt kommunalt rammetilskudd.

Kapittel 11: Kulturskolen

Nøkkeltall Kulturskolen 2022	
Kommunal ramme ⁶⁶	47 100 000
Antall årsverk	46,5
Antall ansatte ⁶⁷	72
Hovedmålgruppe ⁶⁸	0-25 år

Kulturskolen i Tromsø kommune ble opprettet i 1968. Skolen har i dag fem avdelinger: musikk, dans, teater, sirkus og visuell kunst, i tillegg til tverrfaglige tilbud og tilrettelagte tilbud (SKUG). De ulike avdelingene arbeider gjennom skoleåret med store og små prosjekter som musikaler, danseteater, sirkusforestillinger, rytmiske verksted, utstillinger og konserter.

Kulturskolen er en del av det helhetlige utdanningsløpet innen estetiske fag, og leverer årlig studenter til høyere utdanning innenfor de ulike kunstfagene.

Kommunestyret har vedtatt at kulturskolen skal følge Norsk kulturskoleråds Rammeplan for kulturskolen, som beskriver kulturskolens formål slik: ⁶⁹

Kulturskolen skal gi opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet til alle barn og unge som ønsker det. Formålet med opplæringa er å lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk. Kulturskolen er en sentral del av den sammenhengende utdanningslinjen som kan kvalifisere elever med særlig interesse og motivasjon til opptak i høyere kunstfaglig utdanning. Opplæringa skal bidra til barn og unges dannelse, fremme respekt for andres kulturelle tilhørighet, bevisstgjøre egen identitet, bli kritisk reflekterende og utvikle egen livskompetanse.

Kulturskolen skal også være et lokalt ressurscenter og en samarbeidende aktør i grunnopplæringa og kulturlivet i den enkelte kommune. Regionalt kan interkommunale samarbeidsmodeller sikre økt mangfold og høy kvalitet i tilbudene. Nasjonalt er den en del av en landsomfattende kulturell infrastruktur som bidrar til å løfte fram kunst og kultur som bærende elementer i samfunnsutviklingen.

Det norske samfunnet består av mange ulike befolkningsgrupper og det er stor variasjon av kulturelle uttrykk. Økende geografisk mobilitet og internasjonalisering bidrar til at samfunnet er langt mer komplekst enn tidligere. Kulturskolen bør gjenspeile mangfoldet gjennom et bredt sammensatt tilbud i opplæringa, både når det gjelder undervisning, formidling og skapende virksomhet.⁷⁰

For kulturskolen i Tromsø er det spesielt viktig at samisk og kvensk kultur er godt representert. Det er også viktig at Kulturskolen støtter opp under, viderefører og videreutvikler det som er egenartet ved Tromsøs kulturliv.

Programtilbud:

Overordnede programtilbud i kulturskolen er delt i tre og består av:

- Breddeprogram
- Kjerneprogram

⁶⁶ Den kommunale rammen utgjør 69 % av finansiering, i tillegg finansieres av 20% foreldrebetaling og 11% av andre inntekter.

⁶⁷ 23 på heltid og 49 på deltid.

⁶⁸ Også undervisning for voksne.

⁷⁰ Norsk kulturskoleråd (2016): Kulturskolerådet - Rammeplanen

- Fordypningsprogram

Kjerneprogrammet er hovedvirksomheten til kulturskolene, hvor undervisning skjer i grupper eller en-til-en. Breddeprogrammet er gjerne fleksibelt, og kan gjennomføres i samarbeid med andre aktører, som barnehage, skole, frivillig kulturliv etc. Breddetilbudene egner seg også for rekruttering. Fordypningsprogrammet er gjerne knyttet til talentutvikling og gjennomføres i samarbeid med UH-sektoren og det profesjonelle kunst- og kulturlivet.

Ut over disse tilbudene samarbeider kulturskolen med DKS Tromsø om programmering og avvikling av DKS-tilbud innen visuell kunst, musikk og scenekunst (sirkus).

Arenaer	tilbud
Kulta	Sirkus, teater og scenekamp
Rådstua	teater
Kysten	visuell kunst
Krognessvegen	musikk og dans
Distriktene	diverse tilbud

Status elevtilbud:

I 2022 hadde kulturskolen 2300 elevplasser fordelt på 1392 unike elever, det vil si en dekningsgrad på 15,9 % blant barn og unge i aldersgruppen 6-15 år. Det er litt over landsgjennomsnittet på 12,9%.⁷¹

3 av 4 elever ved Kulturskolen er jenter. Kulturskolen har flest elevplasser på musikk og dans. Det er spesielt dansetilbudet som har skjev kjønnsbalanse, hvor i underkant av 4 % av elevene er gutter.

I 2023 var Kulturskolen i Tromsø landets 36. dyreste kulturskole, og av disse 36 en av fem kulturskoler som mangler støtteordninger som makspris, søskenmoderasjon, gradert skolepenger, flerfagsrabatt eller lignende.⁷² Uten at det finnes kvantitative data som bekrefter det, er det grunn til å anta at elevmassen ikke gjenspeiler Tromsøs demografiske sammensetning med tanke på innvandrerbakgrunn og elever fra lavinntektsfamilier.

Hovedvekten av kulturskoletilbudet gis i sentrum eller sentrumsnært. Manglende fasiliteter en hindring for å kunne ta i bruk flere skoler som lokale kulturbygg.

Tabellen under viser andel av elevene ved de ulike barne- og ungdomsskolene i Tromsø kommune som var elever ved Kulturskolen skoleåret 2022/23.⁷³ Oppsummert viser tabellen at:

- Ni av de ti skolene med høyest andel kulturskoleelever ligger på Tromsøya
- Tre av fem skoler med høyest andel kulturskoleelever er friskoler
- Alle skoler med andel kulturskoleelever under 10 % ligger utenfor Tromsøya, med unntak av Stakkevollan skole
- Skoler med kulturskoletilbud befinner seg i hele spekteret av tabellen, men blant de 15 skolene med lavest andel kulturskoleelever var det bare én skole med et kulturskoletilbud.⁷⁴

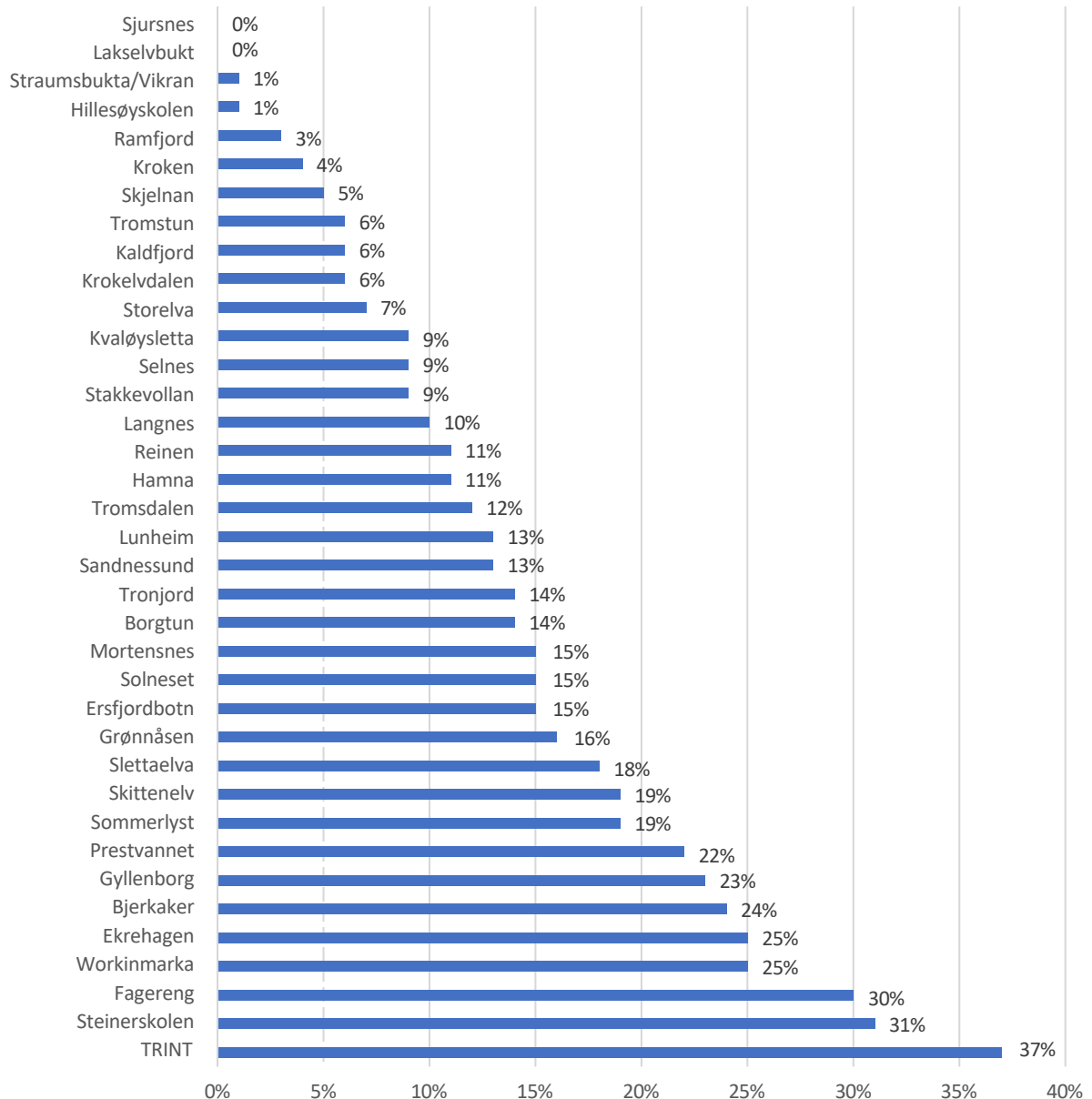
⁷¹ Statistikkbanken SSB, tabell 12061: Kommunale kulturskoler (K) 2015 - 2022

⁷² Kilde: GSI

⁷³ Utrekning basert på elevtall fra GSI for skoleåret 2022/23, og fra Kulturskolens elevadministrasjonssystem for skoleåret 2022/23

⁷⁴ Disse skolene hadde kulturskoletilbud skoleåret 2022/2023: TRINT, Steinerskolen, Workinmarka, Prestvannet, Slettaelva, Ersfjordbotn, Solneset, Borgtun, Tromsdalen, Hamna, Reinen og Kroken

Andel kulturskoleelever pr. skole

Fremtidsbilde og satsningsområder

Siden 2020 har KS og Norsk kulturskoleråd samarbeidet om prosjektet «Fremtidens kulturskole». Målet med dette prosjektet er å utforske kulturskolenes potensiale og muligheter i fremtiden, blant annet som et lokalt ressurscenter hvor Kulturskolen har en tydelig rolle i å realisere kommunens samfunnsoppdrag i samarbeid med sektorer som helse, næringsliv og sosiale tjenester. Det er hovedsakelig tre hovedlinjer ressurscenter-tankegangen følger:

- Kulturskole for alle
- Helhetlig oppvekst
- Livsløpsperspektivet

I den kommende fornyelsen av opplæringsloven 2024, lovfestes elever i grunnskolens rett til medvirkning. Barn og unges rett til medvirkning stadfestes også gjennom Barnekonvensjonen artikkel

12, og Rammeplanen for Kulturskolen påpeker at elevmedvirkning er en arbeidsform som skal benyttes.

Basert på føringer, samfunnstrender, utfordringer og videreførte målsettinger fra forrige kulturplan vil Kulturskolen i Tromsø kommune ha fokus på disse områdene fremover:

Økt tilgjengelighet:

Økt tilgjengelighet til Kulturskolen er avgjørende for å sikre at alle barn og unge får like muligheter til å dra nytte av den verdifulle kompetansen skolen tilbyr. I dag hindrer økonomiske barrierer mange i å delta i kulturaktiviteter, noe som igjen fører til et ujevnt kulturlandskap og kan føre til økt fare for utenforskap. Ved å innføre tiltak som redusert pris på foreldrebetaling, friplasser, søskenmoderasjon, makspris, og graderte foreldrepenger, kan man sikre en bredere og mer demokratisk tilgang til Kulturskolens ressurser. Dette vil ikke bare berike enkeltpersoner, men også samfunnet som helhet, ved å fremme kulturell inkludering og mangfold.

Behovet for gode bydelssamfunn og lokalsamfunn:

Kulturskolen kan bidra til å styrke bydelssamfunn og lokalsamfunn ved å være et naturlig samlingspunkt for kulturell aktivitet og læring. Når nye bygg planlegges må de også kunne fungere som lokaler for kulturskoledrift. Spesielt gjelder dette for de nye skolebyggene som er planlagt på Kvaløya og i Tromsdalen. Dette kan bidra til økt samhørighet og identitet i nærmiljøet, og kan fremme kulturell vekst og samhandling i lokalsamfunnet.

Styrket fokus på inkludering:

Kulturskolen spiller en viktig rolle i samfunnet ved å tilby kulturelle og kunstneriske opplevelser, og ved å inkludere alle, uansett bakgrunn eller utfordringer, bidrar man til et mer inkluderende og mangfoldig samfunn. For de som står i fare for å føle seg marginalisert eller utenfor, kan deltakelse i kulturelle aktiviteter gi en følelse av tilhørighet og selvverd. Kunst og kultur kan være et viktig verktøy for å uttrykke følelser, erfaringer og identitet, noe som kan være spesielt verdifullt for de som står i en sårbar livssituasjon. Ved å prioritere inkludering, sikrer Kulturskolen at alle barn og unge får muligheten til å oppleve, lære og vokse gjennom kunst og kultur.

Styrket fokus på mangfold:

Et styrket fokus på mangfold er essensielt for et inkluderende og moderne samfunn. Dette fokuset fremmer anerkjennelse av ulike kulturelle uttrykk, verdier og tradisjoner, samtidig som det bygger broer mellom befolkningen. Å anerkjenne og fremheve mangfoldet sikrer at alle elever føler seg verdsatt, føler tilhørighet og at deres perspektiver er viktige og berikende for fellesskapet.

Benytte økt innbyggermedvirkning som metode for å utvikle nye tilbud:

Økt innbyggermedvirkning er avgjørende for å sikre at tilbudene samsvarer med samfunnets behov og ønsker. Dette kan bidra til å forme et mer relevant og engasjerende tilbud, hvor flere føler eierskap og tilknytning til skolens. Slik demokratisk deltakelse sikrer at Kulturskolen forblir en dynamisk og viktig institusjon som reflekterer fellesskapet.

Etablere og utvikle nært samarbeid med UH-sektoren:

Det er viktig at Kulturskolen etablerer og forsterker sitt samarbeid med UH-sektoren. Et slikt samarbeid kan fremme faglig utvikling, forskning, og kvalitetssikring av undervisningstilbudet i Kulturskolen. En status som universitetskulturskole vil representere en unik mulighet for å bygge broer mellom teoretisk kunnskap og praktisk undervisning, samtidig som samarbeid rundt

fagfornyelse kan bidra til å heve kvaliteten på kunst- og kulturundervisningen. Kulturskolen ser at fremtidens kulturskolelærere bør ha kompetanse og kvaliteter i tillegg til det de utdannes til i dag.

Kulturskolen skal være en selvstendig arena for barn og unges utvikling av kreativitet, innovasjon, kunst og dannelse:

I en tid preget av hurtige teknologiske endringer og globalisering, er evnen til kreativ tenkning og innovasjon blitt enda viktigere. Kulturskolen gir barn og unge muligheten til å utforske og uttrykke seg gjennom ulike kunstformer, noe som ikke bare styrker deres kreative ferdigheter, men også deres selvtillit og evne til kritisk tenkning. Dannelsen de mottar her former dem som helhetlige individer, rustet til å forstå og verdisettes ulike kulturelle og samfunnsmessige perspektiver. Dermed blir Kulturskolen en bærebjelke i å forme den neste generasjonen av kreative tenkere, innovatører og samfunnsaktive borgere.

Strategiplan Kulta 2024

Kulta og Kulturskolen ble organisert under samme enhet i 2021. Dette medførte en større organisasjon med økt spenn i mangfoldet.

Kulta har ansvar for kulturskoletilbudet i sirkus, teater og scenekamp. I tillegg har Kulta ansatte med kompetanse innen andre fagområder av scenekunsthaget som produksjon, sceneteknikk, rekvisitter og kostyme.

Våren 2024 ble det skrevet en ny strategiplan for Kulta.⁷⁵ Strategien skal både bidra til å styrke Kulta sin egenart, men også det gjensidige potensialet i fusjonen med Kulturskolen.

- Kulturskoletilbudene innen scenekunsthagene sirkus, teater og scenekamp skal videreutvikles
- Vi skal bygge opp et ressursenter
- Vi skal utvikle en kulturscene og bydelssenter i Tromsdalen
- Det skal jobbes bredt for å styrke scenekunsthaget

⁷⁵ Høringsversjon mars 2024

Kapittel 12: Kulturarena

Nøkkeltall Kulturarena 2024	
Kommunal ramme	6 588 678
Antall årsverk	15
Antall ansatte	16
Arenaer	
Kulturhuset	
Rådstua	
Gáisi - Samisk språksenter	

Kulturarena ble opprettet i 2021 som ny kommunal enhet bestående av Kulturhuset, Rådstua teaterhus og Gáisi Samisk språksenter. De tre arenaene driftes fortsatt separat, men har så langt samarbeidet om innføring av felles billettsystem, prosjekter og markedskompetanse. For fremtiden ønskes det et enda tettere samarbeid og merkevarebygging i enheten.

Kulturarenas samfunnsoppdrag er:

- Å stimulere til utvikling av profesjonell scenekunst og være en arena som gir publikum gode opplevelser av høy kunstnerisk kvalitet.
- Å skape nye og attraktive møteplasser og ivareta barn, unge, amatører og profesjonelle som driver med scenekunst og kulturutøvelse.
- Å gjennom sine arenaer synliggjøre det samiske i byrommet og være en arena hvor byens befolkning får oppleve kreativ og nyskapende scenekunst.
- Kulturarena skal gi Tromsøs mangfoldige kulturliv mulighet til å nå et bredt publikum.

Enheten vil bære preg av byggeprosjekter, vedlikehold og samlokalisering i årene som kommer. Noe som både kan by på utfordringer, utvikling og nye muligheter. Enheten har som mål å være kommunes fremste rådgiver ved arrangementer i byrommene. I det følgende presenteres avdelingene hver for seg.

Kulturhuset

Nøkkeltall Kulturhuset 2022	
Kommunal ramme	4 201 678 ⁷⁶
Inntjeningskrav	67 %
Antall årsverk	11
Antall ansatte	12
Antall publikum	67 404
Antall arrangementer totalt	267
Rigge- og øvedager totalt	134
Kapasitet hovedscenen sittende	613
Kapasitet hovedscenen stående	1 400
Kapasitet lillescenen sittende	160
Kapasitet lillescenen stående	300
Kapasitet Forum sittende	150
Kapasitet Forum stående	250

⁷⁶ 2024-tall

Kulturhuset har vært kommunens kulturelle storstue siden 1985, og er en viktig møteplass i byen.

Huset har tre scener: Hovedscenen, Lillescenen og Forum (foajé). Tidligere Verkstedet scene ble avviklet sommeren 2019.

Kulturhuset har et inntjeningskrav på 67 %, og driftes som en kommersiell utleieaktør for den private arrangementsbransjen, med noe rabatterte utleiepriser for lokale og amatører.

En stor del av arrangementene er i regi av faste leietakere som Arktisk Filharmoni, Nordlysfestivalen, Tromsø Internasjonale Filmfestival, Dansekarusellen, Seniorrevyen med flere.

Bygget bærer preg av slitasje, både utvendig og innvendig, inkludert det tekniske anlegget. Det er krevende å følge den teknologiske utviklingen som kreves av et profesjonelt kulturhus.

Mål for det videre arbeidet:

- Opprettholde den brede profilen ved å booke internasjonalt, lokalt og variert
- Arbeide for å sikre finansiering til lokale produksjoner som kan settes opp på Kulturhusets scener
- Utarbeide planer for renovering og vedlikehold av bygg og teknisk anlegg
- Sette i gang renoverings- og vedlikeholdstiltak i tråd med planer og vedtak

Lavere inntjeningskrav gjennom økt andel kommunalt tilskudd, kunne ha bidratt til finansiering av lokale produksjoner og rimeligere utleiepriser for lokale aktører.

I det pågående utredningsarbeidet for Kulturkvartalet må Kulturhusets plass og rolle i den nye kulturelle infrastrukturen avklares.

Rådstua

Nøkkeltall Rådstua 2022	
Antall årsverk	2
Antall arrangementer	69
Antall publikum	4638
Antall timer utleie eksterne aktører	1027
Antall timer utleie kommunal aktivitet	1419

Rådstua Teaterhus har siden 70-tallet vært en viktig arena for det frie scenekunstheltet i Tromsø. I 2001 overtok Tromsø kommune driften av huset fra stiftelsen Nordnorsk amatørteatersenter.

Rådstua Teaterhus skal stimulere til utvikling av profesjonell scenekunst og ivareta barn, unge og amatører som driver med scenekunst. Huset skal være en arena hvor byens befolkning får oppleve kreativ og nyskapende scenekunst.

Rådstua Teaterhus leier ut lokaler til ulike aktører på scenekunstheltet og er arena for en rekke ulike arrangementer. De tilbyr rabatterte leiepriser til scenekunstnere med bostedsadresse i Nordland, Troms eller Finnmark, utdanningsinstitusjoner og amatører. Mange av aktivitetene kvalifiserer for vederlagsfri bruk av lokalene. Dette er en del av Tromsø Kommune sin satsing på scenekunst i Tromsø. Rådstua huser scenekunstaktører som Davvi - Senter for Scenekunst, RadArt, HATS, Ferske Scener, Rimfrost teaterproduksjoner, RuNo Teater, Kulturskolens barneteateravdeling, Alfheimteateret og teaterfestivalen Vårscenefest.

Produksjons- og visningsrom	innhold
Provisoriet	blackbox med publikumsamfi og teknisk utstyr
Speilsalen	øvingsrom med enkel lys og lydrigg
Giisá	selskapslokale med kjøkken

Tromsø kommune har satt av midler til et nytt produksjons- og visningssted, som skal erstatte det utdaterte Provisoriet. Dette vil gi en lenge etterlengtet profesjonell ramme rundt produksjonene.

Mål for det videre arbeidet:

- Bygge nytt teaterhus
- Utvikle scenekunstheltet og stimulere til økt aktivitet
- Sikre mangfold i scenekunsten
- Ivareta det fredete hovedhuset og videreutvikle Rådstua som arbeidsplass

Gáisi – Samisk språksenter

Gáisi - Samisk språksenter er et lokalt og regionalt samisk kompetansesenter med mål om å ivareta, videreutvikle og formidle samisk språk og kultur, spesielt i sjøsamiske områder.

Gáisi ble åpnet i april 2004, og har lokaler i Tromsø sentrum og Lakselvbukt, samt et prosjektkontor i Sjursnes. De har tre faste stillinger – daglig leder, språklærer og konsulent.

Gáisi tilbyr språkopplæring på ulike nivåer, både fysisk og digitalt, og kulturaktiviteter som skal bidra til forståelse, kunnskap og ansvarstaking for samisk språk og kultur. Eksempler på tilbud er språkduj «Giellariššu» til alle samisk-elever i 1-7 klasse, nybegynnerkurs for voksne og aktiviteter rettet mot samiske familier. Senteret samarbeider med ulike aktører, inkludert språkinstitusjoner i Sverige og Finland, om utvikling av sine tilbud.

Mål for det videre arbeidet:

- Øke antall samiske språkbrukere
- Skape flere samiske språkarenaer
- Synliggjøre samisk kultur i det offentlige rommet i Tromsø kommune
- Styrke, dokumentere og synliggjøre sjøsamisk språk og kultur

For å kunne nå disse målene er Gáisi avhengig av å rekruttere kompetente samiskspråklige medarbeidere. Det er derfor viktig at språksenteret fremstår som en attraktiv arbeidsplass med utviklingsmuligheter.

I samsvar med kommunens samarbeidsavtale med Sametinget, skal Gáisi samlokaliseres med Samisk hus så snart lokaliteter er på plass.

Kapittel 12: Fritid

Nøkkeltall Fritid 2024	
Kommunal ramme	19 626 000
Antall årsverk	18
Antall ansatte	100

Enhet for fritid skal jobbe for at barn og ungdom har gode oppvekstvilkår og utviklingsmuligheter. Sentralt i dette er barn og unges muligheter for et positivt og trygt fritidsmiljø, og for deltakelse og innflytelse i et demokratisk samfunn.

Målsetting: Alle barn og unge skal ha en fritidsklubb med kompetente voksne i sitt nærmiljø der medvirkning, mestring og relasjonsbygging er sentrale virkemidler.

Visjon: Tromsø – Norges beste by å vokse opp i.

Enhet for fritid utgjorde i 2023 18 årsverk fordelt på ca. 100 ansatte, hvorav mange i små stillinger. Enheten har ansvar for en rekke ordninger og tilbud som:

- Fritidsklubber, møteplasser, sommentilbud til barn og unge
- Alfheim aktivitetshus: Fritidsklubb, møteplass og kulturaktiviteter til brukere med utviklingshemming
- U16-arbeidet i Tromsø kommune med tilhørende mentorordning
- GRAB – Utvikling av en innendørs arena for egenorganisert aktivitet
- TURBO – Gratis utlån av tur og fritidsutstyr til innbyggere i Tromsø
- Auditor – En alternativ mestringsarena innen scenisk produksjon og musikkproduksjon
- Etter politisk initiativ skal enheten utvikle mekkeverksteder som alternative møteplasser for unge

Fritidsklubber er ikke forankret i en egen lov, som bibliotek- og kulturskoletjenesten er, men feltet er gitt føringer i diverse andre lover, konvensjoner og kommunale planer.⁷⁷

Utfordringer:

- Fritidsfeltet har en fot i kultur og en fot i det sosialpolitiske, noe som kan være en utfordring. Fritidsarenaen er i realiteten ikke faglig likestilt med arenaer som skole og barnevern, til tross for godt kommunalt planverk.
- Fritidsklubber er ikke lovfestet. Her jobbes det med lovfesting gjennom fritidsklubb-løftet.
- Enkelte av de leide byggene er usikre i årene som kommer, da det foreligger planer om rivning og usikkerhet om hva som skal gjenoppbygges. Fritid ønsker ikke skoler som bygg til fritidsklubber, da dette ikke fungerer. Man har dessuten sett ved bygging av alle nye skoler i Tromsø de siste årene at det ikke evnes å tilrettelegge for egne lokaler til fritidsklubb i skolebygg. Det er ikke mulig å skape tilhørighet og eierskap i skolebygg, man er avhengig av

⁷⁷ Som eksempel: Barnekonvensjonen artikkel 12 og 31, Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, Lov om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (alkoholloven) (nr. 1989/27) § 1-7d, Strategisk oppvekstplan Tromsø kommune, Eksisterende kommunedelplan for kultur og Kommende kommunal plan for forebygging av omsorgssvikt og alvorlig atferd. Noen av disse beskrives nærmere i kapittel 2.

opp- og nedrigg og det er dyrere å drifte i skolebygg. I tillegg er det vanskelig å få særlig ungdommer tilbake til skolen på fritiden.

Fremtidsbilde, behov og satsningsområder

Samfunnstrender:

- Utenforskap: Vi ser at flere og flere faller utenfor i samfunnet. Fritidsklubbene kan være et verktøy og en arena for å forebygge utenforskap gjennom lav terskel for deltakelse, at det er gratis og ikke stilles krav til ferdigheter og prestasjoner. Videre jobbes det aktivt med deltakelse og demokratiarbeid, noe som også er viktig i dette perspektivet.
- Økonomiske forskjeller: De økonomiske forskjellene øker, og gratis tilbud som fritidsklubber blir viktigere.
- Rus, vold og kriminalitet: Fritidsklubber og tverrfaglig arbeid på feltet (U16 og mentorordningen) er viktig i et rus- og kriminalitetsforebyggende perspektiv. Fritid er og skal være en aktiv og sentral aktør i dette arbeidet.

Demografi:

- Definere bydeler med hensyn til alder og mobilitet, satse på mange juniorklubber med begrenset åpningstid, og færre ungdomsklubber med mye åpningstid.

Forebygging:

- Tidlig innsats: Fokus på junior, det vil si sørge for at vi bruker mest midler på de yngste.
- Tverrfaglig samarbeid: Fokus på U16 og mentor. Fritid har utviklet nye måter for tverrfaglig og forebyggende arbeid, som har fått nasjonal oppmerksomhet. Dette blir viktig å videreutvikle i årene som kommer.

Generelt:

- Beholde arbeidskraft: Fritid kan ikke matche lønnsnivået i andre sektorer og har også i for liten grad mulighet til å tilby større stillinger.
- Stabile ressurser uavhengig av samfunnstrender: Tradisjonelt bruker man mindre ressurser på fritidsklubber og forebyggende arbeid når ting går greit i samfunnet. Dette er ødeleggende for et stabilt og godt arbeid på feltet.
- Brukermedvirkning: All aktivitet i fritidsklubbene skal skje ut ifra de unges egne behov, ønsker og initiativ, og de unge skal selv være med på utvikling og drift av sine egne tilbud.

Behov fremover:

- Bedre økonomi
- Øke antall fritidsklubber og åpningstider
- Øke bemanningen i Turbo
- Utvidelse av mentorordningen

Vedlegg:

Vedlegg 1_Vurdering av kulturell infrastruktur i Tromsø (2023)

Vedlegg 2_Norsk kulturindeks, rapport om Tromsø kommune (interaktiv web-rapport, som årlig oppdateres med nye tall): <https://kulturindeks.no/rapport>